National Library 56253
Gen.Acquisitions Section
Ottawa,Ont.
K1A ON4

National Library
Bibliothèque Nationale
JUIN 16 1977

Second class mail registration number — 1089.

VABA EESTLANE

25 1952

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

Nr. 43 (2390) XXVI aastakäik | Neljapäeval, 9. juunil 1977 — Thursday, June 9, 1977 | Üksiknumbri hind 35 centi

Carter nõuab jälle inimõiguste rakendamist

Uus süüdistus Valgest Majast N. Liidu ja ta satelliitriikide vastu

WASHINGTON — Ühendriikide president Jimmy Carter asus uuesti rünnakule N. Liidu ja ta satelliitide vastu inimõiguste rikkumise pärast. Carter mainib, et vaatamata Helsingis 1975. aastal sõlmitud kokkulepetele ei ole range riigi kontroll inimeste ja informatsiooni liikumise üle N. Liidus ja teistes kommunistlikkudes riikides vaibunud.

President kinnitas Kongressi komisjonile saadetud rapordis, et inimõiguste rakendamine Varssavi pakti riikides varieerub vastavalt üksikutele riikidele

kuid see on jäänud kaugele maha nendest eesmärkidest, mis üles seati Helsingis sõlmitud kokkulepete alusel.

Rapordis väideti ühtlasi, et kommunistlikud riigid katsuvad oma poliitikat kaitsta Helsingi kokkulepete üldiste printsiipidega, mainides, et kokkulepete allkirjutajad ei tohi sekkuda teiste riikide sisemistesse asjadesse. Nende üldiste printsiipide oma kasuks tõlgendamisega loobutakse inimõiguste kokkulepete rakendamisest.

Carter ütleb, et kõik kokkulepetele allkirjutanud riigid peavad austama neid lepinguid.

Ühendriikide eesmärgiks ei ole teiste riikide sisemistesse asjadesse sekkumine kuid Ühendriigid tunnevad tõsist huvi allakirjutatud kokkulepete rakendamise vastu. Valge Maja rapordis kinnitatakse ühtlasi, et viie inimõiguste kaitsja arreteerimine N. Liidus on Helsingi kokkulepete rikkumine.

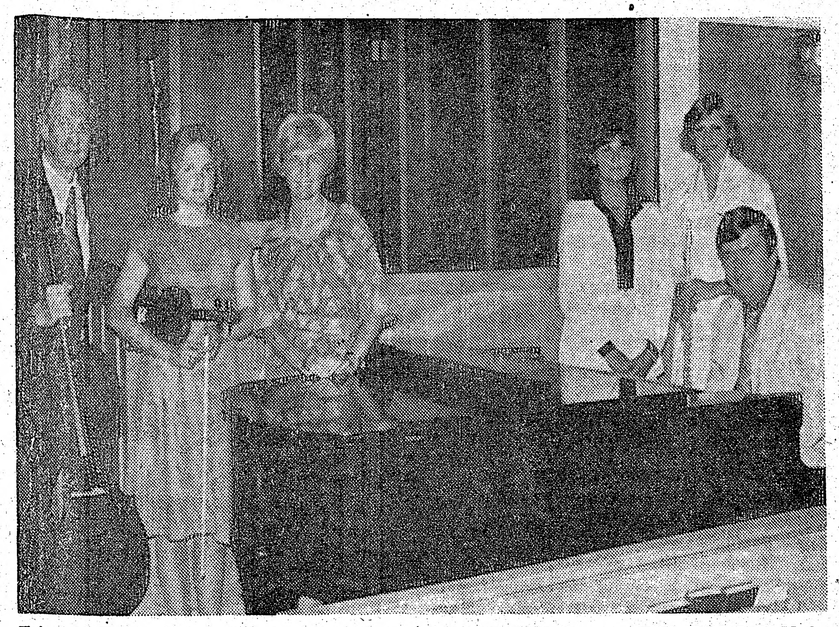

Esinejaid T. E. Baptisti koguduse noortekoori kontserdil, vasakult pastor Kaljo Raid, Imbi Medri, koorijuht Aime Hanslep, Esther Wilbiks, Marianne Ekberg ja saatja Charles Kipper.
Foto: Ilme Lillevars

N. Liidu uus valitseja - julm ja range bürokraat

Ühendriikide ajakirjanik analüüsib Bezhnevi rezhiimi N. Liidus

NEW YORK — Ühendriikide suurajalehe „New York Times'i" Moskva kirjasaatja David K. Shipler analüüsib ühes oma artiklis pikemalt N. Liidu praegust poliitilist olukorda ja Leonid Brezhnevi valitsemisperioodi, jõudes järeldusele, et Brezhnev on üks neist neljast mehest, kes N. Liitu on tema kuuekümne aastase kestvuse ajal valitsenud. Ülejäänud on Lenin, Stalin ja Hrushtshov, kelledest Lenin oli revolutsionäär, Stalin türann ja Hrushtshov emotsionaalne õnnemängija. Brezhnev on Shipleri arvates tüüpiline bürokraat, kes läheneb oma eesmärkidele ettevaatlikult ja kannatlikult, kuid sealjuure kindlalt.

Ajakirjanik arvab, et president Nikolai Podgornõi väljaheitmisega kõikvõimsast poliitbüroost on Brezhnev oma ainuvalitseja positsiooni konsolideerinud ning suuremate otsuste tegemine on täielikult tema kontrolli all.

Kui tema tervis, mis vahepeal märgatavalt kõikuma oli löönud, edaspidi vastu peab, siis on tema see, kes kujundab N. Liidu detente poliitika Ühendriikidega,

kes otsutab mida ette võtta nõukogude dissidentidega ning kes katsub lahendada N. Liidu majanduslikke raskusi ja probleeme.

Kui Brezhnev on välispoliitiliselt üritanud koostööpoliitikat, toetades selle varjus revolutsioonilisi jõudusid arengumaades, on ta samal ajal suurendanud sisepoliitilist survet kommunistliku rezhiimi alla painutatud rahvamassidele, tühistades isegi terve rea Hrushtshovi poolt rakendatud liberaalseid korraldusi.

Brezhnev ei ole küll tagasi läinud Stalini terrori liinile, kuid ta on andnud N. Liidu poliitilisele politseile suuremad võimupiirid inimeste arreteerimiseks ja dissidentide tagakiusamiseks.

Brezhnevi julmuse ja poliitiliste tõekspidamiste kohta annab kõige selgema tunnistuse Tshehhoslovakkia ründamine 1968. aastal. See kallaletung näitas, et Brezhnev ei karda punaarmee soomusdiviise kasutada kui ta peab seda vajalikuks. Tema operatsioonide ulatusest annab ka tunnistust Kuuba sõdurite saatmine Angoolasse ja seal kommunistliku rezhiimi kindlustamine. Kuid sealjuures toimis Brezhnev mõlemal juhul äärmise ettevaatlikkusega,

kuna ta saatis punaarmee Prahasse alles siis kui tal olid kindlad andmed, et tshehhid vastu ei hakka ning Angoolas kasutas ta ettenägelikult ära Ühendriikide agooniat pärast Vietnami sõja tagasilööke.

Rüüstati juudikalmistut

CHAM, Lääne-Saksamaa — Vandaalid hävitasid peagu 50 hauakivi öösel Tshehhoslovakkia piiri lähedal asuva väikelinna juudi kalmistul. Usutakse, et lõhkujad on olnud uusnatsistliku grupi liikmed. Kahjustuse suurust hinnatakse 200.000 dollarile.

Ontario provintsi parlamendivalimiste valimislahing ulatus möödunud esmaspäeval ka Eesti Majja, kuhu saabus konservatiivide partei kohalik kandidaat Margaret Scrivener, kes selgitas lühidalt kokkutulnud eestlastele konservatiivide partei valimisprogrammi. Kuna koosolek korraldati kiiresti vähese ettevalmistusega kell 6 õhtul, mil inimesed ei jõudnud veel töölt tulles kodus ära käia, siis oli osavõtt koosolekust tagasihoidlik. Pildil paremal kandidaat Margaret Scrivener, kes oli senises valitsuses finantsminister.
Foto: T. Säägi

TORONTO EESTI VÕITLEJATE ÜHING
TORONTO EESTI ÕNGITSEJATE JA JAHIMEESTE SELTS

VÕIDUPÜHA

„Devil's Elbow" eestlaste suusaklubis 25. juunil s.a.
Võidutule süütamine: aupeakonsul I. HEINSOO ◊ Avasõna: TEVÜ esimees K. TORI
Kõne: HEVÜ esimees A. JURS ◊ Lõppsõna: TEÕJS esimees Ü. VILLMÄE
Õhtune lõkketuli: M. NIINVEE
Kogunemine hommikul kell 11.00 ◊ Avarad telgitusalad ◊ Einelaud
Võidutule süütamine kell 17.00 ◊ Lõkketuli kell 20.00
Tants G. ILTALI orkestri saatel kell 21.00 klubiruumes
Pääsmed $3.00

Kuninganna Elizabeth II juubel

Suured rahvamassid Londoni tänavatel

LONDON — Inglismaal pühitseti möödunud teisipäeval pidulikult kuninganna Elizabeth II hõbejuubelit. Sel puhul viibis 50-aastane kuninganna suurejoonelisel jumalateenistusel St. Pauli katedraalis, kuhu ta saabus koos prints Philipiga kuldses traditsioonilises tõllas.

Juubeli tähistamise ajal lakkas vihmasadu ja tänavatele ilmusid kümned tuhanded inimesed, kes jälgisid rongkäiku ja tervitasid kuningapaari.

Asjaomastest ringkondadest mainitakse, et nii suuri rahvamasse ei ole Londoni tänavatel olnud kuninganna kroonimise ajast saadik.

St. Pauli katedraalis toimus jumalateenistus traditsioonilises õhkkonnas kus paljud ametimehed olid ajaloolistes kirevates rõivastes. Pärast jumalateenistust jalutas kuninganna rahvamasside vahelt läbi ja vestles siin ja seal tsereemooniale kaasaelajatega.

Kanada juhtidest võtsid pidustustest osa kindralkuberner Jules Leger, peaminister Pierre Trudeau ja endine peaminister John Diefenbaker.

N. Liidu ajaleht lennuõnnetusest

N. Liidu ajalehtedes on väga harva kirjutusi kuritegudest ja õnnetustest, et inimestel jääks arusaamine, et neid lihtsalt sotsiaalses ühiskonnas ei ole. Nüüd avaldas „Rahva Hääl" siiski 9-realise teate pealkirjaga „Lennuõnnetus":

„27. mail toimus Havanna lennuvälja lähedal avarii Nõukogude reisilennukiga IL-62, mis sooritas regulaarreisi Moskvast Kuubasse. On inimohvreid.

Katastroofi põhjuste uurimiseks on moodustatud valitsuskomisjon."

Margikoguga Uus-Meremaal Eestit tutvustamas

Christchurchis, Uus-Meremaal toimus märtsis rahvusvaheline marginäitus „Panpex '77". Sellel esines eestlastest Aucklandis elunev insener Bruno Jürgens oma Eesti markide koguga 1918—1944. Maitsekalt esitatud kogu äratas näituse külastajate, eriti margimeeste tähelepanu ja tegi propagandat ka Eestile. Näituse auhindamiskomisjon määras B. Jürgensi kogule pronksmedali.

Samasuguse auhinna sai Bruno Jürgens viis aastat tagasi, mais 1972. aastal Uus-Meremaa ülemaalisel marginäittusel Welpex '72 pealinnas Wellingtonis oma haruldase margikogu esitamisel.

Ins. Bruno Jürgens omab peale Eesti markide kogu veel rea teiste riikide margikogusid. Ka omab ta haruldase kogu Eesti Vabariigi rahadest. Kõik need kogud on B. Jürgens kogunud pagulaspõlves.

Vene spioonid alustavad suuraktsioone Ühendriikides

WASHINGTON — Ühendriikide luureorganid on saanud andmeid, et N. Liit on alustanud suurte spionaazhioperatsioonide organiseerimist Ühendriikides, külvates eriti pealinna Washingtoni üle paljude agentidega. Venelaste esmajärguliseks rünnakuobjektiks on Capitol Hill, kust loodetakse koguda suuremal arvul sensitiivset salajast materjali.

Küüditamise jumalateenistus

Küüditamiste mälestus-jumalateenistus ja aktus peetakse Balti Liidu korraldusel eeloleval teisipäeval, 14. juunil kell 8 õ. St. Michaeli katedraalis Bond St. ja Shuter St. nurgal. Piiskoplikul jumalateenistusel teenivad kolme balti rahva kõrgemad vaimulikud — EELK piiskop K. Raudsepp, läti piiskop A. Lusis ja leedu piiskopi esindaja monsignor J. Balkunas. Päevakohase jutluse peab piiskop K. Raudsepp. Külaliskõnelejaks on aktusel tuntud balti rahvaste sõber parlamendiliige Robert Stanbury.

Mälestusteenistuse kontsertosas esinevad Toronto Eesti Segakoor ja Estonia Orkester Uno Kooki juhatusel, läti meeskoor „Viesturs" ja solistina leedu tenor R. Strimaitis. Orelil Jaak Kivik.

Mälestusteenistusele tulevad välja oma lippudega ka eesti, läti ja leedu skautlike organisatsioonide üksused.

Eestlaste Kesknõukogu Kanadas loodab eestlaste arvukat osavõttu mälestusteenistusest ja protestiaktusest. See on meie aukohuseks küüditamiste ohvriks langenud kaaseestlaste vastu.

KARAVANI pidustuste raamis toimuvad auhinnatud
EESTI HELIFILMI
TIINA
(ingliskeelse tekstiga)
etendused Torontos: esmasp., teisip. ja kolmap., 27., 28. ja 29. juunil kell 8 õ. OISE auditooriumis, 252 Bloor St. West
Pääsmed $3.— eelmüügil KARAVANI ajal Eesti Majas ja etenduste ajal OISE's

Teisipäeval, 14. juunil kell 8 õ.
St. Michael'i katedraalis Bond St. ja Shuter St. nurgal
(Yonge St. ja Church St. vahel)
KÜÜDITAMISTE MÄLESTAMISE
JUMALATEENISTUS ja KONTSERT-AKTUS
Piiskoplikul jumalateenistusel teenivad EELK piiskop K. RAUDSEPP, läti peapiiskop A. LUSIS ja leedu piiskopi esindaja monsignor J. BALKUNAS.
KÕNE: parlamendiliige ROBERT STANBURY
Kontsertosas esinevad: TORONTO EESTI SEGAKOOR ja ESTONIA ORKESTER UNO KOOK'i juhatusel, läti meeskoor „VIESTURS" ja leedu solist tenor R. STRIMAITIS. Orelil JAAK KIVIK.
Kutsume kõiki kaasmaalasi austama meie küüditatud kaasmaalaste mälestust.
Balti Liit Kanadas

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

VABA EESTLANE

VÄLJAANDJA: O/Ü Vaba Eestlane, 135 Tecumseth St Torontos.
PEATOIMETAJA: Karl Arro
TOIMETAJA: Hannes Oja
POSTIAADRESS: P.O. Box 70, Stn. C, Toronto 3, Ont. M6J 3M7
TELEFONID: toimetus 364-7521, talitus (tellimised, kuulutused, ekspeditsioon) 364-7675

TELLIMISHINNAD Kanadas: aastas $28.—, poolaastas $14.50 ja veerandaastas $8.—, kiripostiga aastas $46.—, poolaastas $23.50 ja veerandaastas $12.50

TELLIMISHINNAD väljaspool Kanadat: aastas $30.—, poolaastas $15.50 ja veerandaastas $8.50. Kiripostiga USA-s: aastas $51.—, poolaastas $26.— ja veerandaastas $14.—

LENNUPOSTIGA ülemere-maadesse: aastas $60.—, poolaastas $30.50 ja veerandaastas $15.50

Aadressi muudatus 30 c. — Üksiknumbri hind 35 c.

FREE ESTONIAN

Published by Free Estonian Publisher, Ltd., 135 Tecumseth St., Toronto 3, Ont. M6J 2H2

N. Liidu uus põhiseadus

Paljud meie hulgast mäletavad veel, millise intensiivsusega sunniti eestlased venelaste esimese okupatsiooni ajal õppima Stalini konstitutsiooni. 1936. aastal kehtestatud põhiseadust tuli õppida õhtukursustel ja uurpida pähe selle paragraafe, kusjuures partei juhtkond nõudis, et iga eestlane tunneks üksikasjaliselt ja põhjalikult Eesti vabariigi valitsemist N. Liidu põhisedust.

Seda põhiseadust nimetasi vene kommunistid maailma demokraatlikumaks põhiseaduseks ning selle ümber kujundati tohutute propagandaoperatsioonide abil eriline aupaiste, millega taheti näidata kogu maailmale, et Stalini konstitutsioonile sarnanevat inimkonda edasiviivat põhiseadust ei ole üheski riigis varem olnud ning seda ei looda ka tulevikus.

Stalini põhiseadus on kehtinud nüüd veidi üle neljakümne aasta ning nüüd leiavad Kremlis praegu valitsevad kommunistlikud võimumehed, et see põhiseadus ei ole kaugeltki nii hea kui seda Stalini ja tema järglaste päevil kuulutati ning selle asemel tuleb rakendada uus põhiseadus. See põhiseadus on nüüd lõpuks valminud ning selle kavandid on trükitud kõigis N. Liidu ajalehtedes ning saadetud rahva hulka. Neid kavandeid on uurinud ka N. Liidus viibivad lääneriikide diplomaadid ja ajakirjanikud, kes leiavad, et uus põhiseadus ei erine palju Stalini konstitutsioonist ning et seal eksisteerivad ainult üksikud paragrahvid, mis ei munda siiski põhiliselt konstitutsioonis esitatud riigi struktuuri ja kodanikele omistatud õiguste põhialuseid.

Uues põhiseaduses on ettenähtud mõningaid väiksemaid muudatusi valitsemisaparatuuri struktuuris, partei osas ja välispoliitiliste eesmärkide defineerimisel. Valitsusaparatuuris moodustatakse Ülemnõukogu presiidiumi presidendi kohale juurde abipresidendi koht. Kuna Ülemnõukogu president on tegelikult N. Liidu president, siis võib oletada, et Brezhnev võtab selle auväärse koha pärast Podgornõi poliitbüroost eemaldamist endale ja rakendab presidendi abi igapäevaste ülesannete täitmisele. Partei osa uues põhiseaduses on võrreldes 1936. aasta põhiseadusega märkimisväärselt esile tõstetud deklaratsiooniga, et nõukogude ühiskonna valitsev ja juhtiv jõud ning tema poliitilise süsteemi ja kõigi riigi ja avalikkude organisatsioonide süda on N. Liidu kommunistlik partei. Sellega kinnitatakse sõnaselgelt, et N. Liidu „demokraatlikus" süsteemis ei valitse rahvas vaid kommunistlikusse parteisse kuuluv eliitklikk.

Inimõigused on uues konstitutsioonis samalaadselt piiratud nagu endises Stalini konstitutsioonis. Nii mainitakse, et sõna-, trüki- ja koosolekute vabadust võib kasutada ainult sotsialistliku süsteemi huvides, kusjuures need õigused on lahutamatud kodanike käitumisest oma kohustuste täitmisel. Seega läheb ka praeguse põhiseaduse alusel sunnitööle või vaimuhaiglasse iga nõukogude kodanik, kes oma suud julgeb praotada rezhiimi arvustamiseks, kuna sellised sõnavõtud ei ole „sotsialistliku süsteemi huvides".

Huvitaval kombel on Brezhnevi põhiseadusesse võetud ka välispoliitilisi eesmärke käsitavaid paragraafe, mis peegeldavad peamiselt Brezhnevi seisukohti 1975. aastal Helsingis toimunud konverentsil. Nende paragraafide taustal püüitakse N. Liitu näidata maailmarahu eest võitlejana ja kõigi allasurutute ja rõhutute toetajana ja abistajana. Mis puutub riigi struktuuri, siis deklareeritakse häbenematult, et N. Liit on föderaalne paljudest rahvustest koosnev riik, millega rahvad on liitunud vaba enesemääramise õiguse alusel. Samuti kinnitatakse, et igal N. Liiduga ühinenud vabariigil on õigus vabalt N. Liidust lahku lüüa.

Need põgusad pilgud N. Liidu uuele põhiseadusele kinnitavad, et Kremli uus konstitutsioon on samalaadne Stalini konstitutsiooniga ning see on mõeldud ainult välismaailmale puru silma heitmiseks. Põhiliselt jääb N. Liit endiselt diktatuuririigiks, mille alla on vägivaldselt painutatud paljud rahvad ja kust kellegil ei ole võimalik enam lahkuda.

Tekib ainult küsimus — milleks koostati see n. n. „uus põhiseadus", kui selles on väga vähe uut? Probleem seisab ilmselt Leonid Brezhnevi isiklikkudes ambitsioonides, kuna see võimumees tahab jätta nõukogude rahvale dokumenti, mis kannab nimetust Brezhnevi põhiseadus ning peab sellega süvendama rahvamasside hulgas Brezhnevi prestiizhi.

K. A.

„Kuuba nõuandja — ma oletan?" — „C. I. A. agent — ma oletan."

Euroopa püssirohutünn asub Varssavis

Poola on ainuke N. Liidu satelliitriik Ida-Euroopas, kel on organiseeritud ja oma programmi omav opositsioon, ütleb Brüsselis töötav poola ajakirjanik Leopold Unger, kes on avaldanud artikli Poola olukorra kohta The International Herald Tribunes.

Unger, kes on Brüsselis ilmuva ajalehe Le Soir'i Ida-Euroopa ja ida-lääne küsimuste kommenteerijaks, rõhutas oma artiklis et Poola kriis, mis on kestnud möödunud aasta juunist alates, kui tooduainete hindu järsult tõsteti, ei ole põhiliselt majanduslik, vaid poliitiline.

Tuhanded inimesed Poolas mitte ainult ei mõtle ega kirjuta opositsiooni vaimus, vaid kirjutavad ka alla mitmesugustele üleskutsetele — täiesti teadlikena sellest, mis on selle tagajärjeks.

Nii asutati hiljuti Varssavis organisatsioon inim- ja kodanikeõiguste kaitseks, mille Poola ühiskonnale suunatud üleskutsele kirjutas alla 20 haritlaskonna esindajat. Selle grupi asutamine laiendas tegevust, mida on möödunud aasta juunist alates arendanud Tööliste abistamiskomitee.

Hiljuti hakkas Varssavis ilmuma samizdat-väljaanne Zapis, mis tähendab mälestikirja. Selle esimene number oli 252-leheküljeline. Ungeri arvates on see võib-olla kõige suurem taoline väljaanne terves Ida-Euroopas. See sisaldab opositsioonivaimulisi töid poola kirjanikelt.

Tsensuur on varem takistanud nende ilmumist.

Esimeses numbris oli ms. katkendeid Jerzy Andrzwski romaanist, mis käsitleb vene opositsioonikirjaniku Boris Pasternaki elu.

Unger tembeldas oma artiklis otse uskumatuks ühe Brüsselis töötava juhtiva ametiühingumehe seletuse, et tema liikumine toetab Tshehhoslovakkia charta 77 autoreid, „kuna see on täiesti seaduslik ja vägivallata" liikumine, kuid mitte Poola protestiliikumist, kuna poola töölised rikkasid ümber veduri ja võtsid osa rahutustest möödunud aasta juunis.

Unger rõhutab, et Poolas seisab küsimus kogu aeg põhiliselt poliitikas; mitte majanduses: ei ole juhus, et juunis 1976 Radomis, detsembris 1970 Gdanskis ja juunis 1956 Poznanis ainukesed ehitused, mis maha põletati, olid kommunistliku partei peakorterid.

Unger leiab, et kuigi charta 77, Berliini müüril ja rumeenia kirjaniku Paul Goma isiklikul julgusel on aeglaselt kommunistlikku korda õõnestav mõju, olukord praegu niisugune, et seal võib tulla plahvatus — mis võib tema arvates levida terves Ida-Euroopas.

Ungeri arvates „püssirohutünn ei asu enam Balkanil, see on Varssavis".

Põhjusi on tema arvates mitmeid. Üks on see, et Poola on ainuke kommunistlik maa, kus töölised julgevad streikida. See on reliv, mille vastu ei aita ka tankid — nagu nähti 1956, 1970 ja 1976.

Teiseks põhjuseks on, et Poolas töölisi toetavad haritlaskond ja katoolik kirik. Seda ei muuda ka asjaolu, et nende kolme vahel võib olla eriarvamisi mõningates küsimustes.

Tööliste abistamiskomiteed juhivad julged ja populaarsed isikud.

Anonüümsed annetajad saadavad raha tagakiusatute perekondade toetamiseks.

Komiteel on korrapäraselt ilmuv informatsioonibülletään, mille kaudu poolakad saavad teada komitee liikmete nimed, aadressid ja telefoninumbrid ning teised tähtsad uudised ja informatsiooni. Bülletään polemiseerib kommunistliku partei valede vastu.

Bülletään teatas hiljuti, et 2.000 poolakat, nende hulgas 700 Varssavi üliõpilast, saatis palvekirja parlamendi esimehele ja ülemprokurörile, kus nõuti 1976. a. streikijate piinamiste uurimist. Piinajate nimed on teada ja bülletäänis avaldatud.

Bülletääni mõju on väga suur, seda suurendab veelgi asjaolu, et ta teateid loetakse lääne poolakeelsetes raadiosaadetes.

Poola opositsioonililikumine on ettevaatlik: see nõuab Poolale ainult sisemist sõltumatust, kuid on nõus respekteerima N. Liidu julgeoleku vajadusi. Programm, mis sisaldab mitmesuguseid ettepanekuid ja avaldusi, on tuntud üle Poola. Neid ettepanekuid ja avaldusi on levitatud käest kätte paljundatud lehtedel ja need on avaldatud Pariisis ilmuvas poolakeelses ajakirjas Kultura.

Ka Moskva on, vähemalt seni, olnud suhteliselt ettevaatlik. Moskva teab, et kui otsustav kokkupõrge Poolaga peaks tulema, tähendaks see poolakatele füüsilist, kuid Moskvale poliitilist katastroofi.

N. Liit moderniseerib strateegilist kanalit

N. Liit on hakanud möödunud aastal parandama 200 kilomeetri pikkust ja strateegiliselt tähtsat Valgemere kanalit, mis ühendab Soome lahte Valge merega.

Kanal, mis ehitati sunnitööliste abil, kellest **paljud tuhanded hukkusid**, sai valmis 1933. Seda kutsuti omal ajal ka Stalini kanaliks.

Nüüd on kavatsus asendada kanali puuehitused betoonsetega. Laevade liiklemisvõimalusi parandatakse ja liikluse konrollijatele võetakse abiks automaatika.

Praegu veetakse kanalit mööda kivisütt, rauamaaki, õli, ehitusmaterjale muid kaupu N. Liidu siseosadest põhjaosadesse.

Kanal lühendab laevade teekonda näiteks Leningradist Arhangelskisse 4000 kilomeetri võrra.

Lääne eksperdid Moskvas on märkinud, et kanal on ka N. Liidu laevastikule tähtis veetee Murmanski baasi ja Leningradi dokkide vahel. Samade allikate järgi võivad kanalit praegu kasutada kuni 3.500 tonnised laevad. Nüüd on aga kavatsus süvendada kanalit 4,5 meetri võrra et ka suuremad laevad saaksid seda kasutada.

Kavatsus on kanalit hoida tulevikus ka talvel lahti. Selleks otsarbeks kasutatakse ms. Soomest tellitud jõgedel kasutatavaid jääpurjukujaid.

Valgemere kanalil on võibolla eelkõige just strateegiline tähtsus. NATO andmetel on Murmanski ja mujale Koola poolsaarele paigutatud 60 suuremat sõjalaeva, 180 allveelaeva, millest 44 on varustatud strateegiliste relvadega, üks merejalaväe diviisiga rügement, 24 dessantlaeva ja 340 mereväe lennukit.

Maaväge on Murmanskis kaks diviisi ja merejalaväe mehi enne Soomele kuulunud Põhja-Jäämere kaldal asuvas Petsamos 2000.

Soome piiri taha on Leningradi sõjaväe piirkonnas koondatud kaheksa diviisi ehk 85.000 meest, 1700 tanki ja 200 taktikalist lennukit (kaasa arvatud rünnakhelikopterid).

Võrdluseks võiks nimetada, et Balti sõjaväeringkonnas, mille keskusteks on Riia ja Kaliningrad on kümme diviisi, 92.000 meest, 2000 tanki ja 300 taktikalist lennukit (ning rünnakhelikopterit) ning peale selle 60 suurt sõjalaeva, 76 allveelaeva (millest ühelgi pole strateegilisi relvi), neli merejalaväerügementi, 85 dessantlaeva ja 150 mereväe lennukit.

NATO hinnangul N. Liit on võimeline:

— transporteerima 1—3 õhudessantdiviisi ühe ööpäeva jooksul kuhu tahes vastava sõjaväeringkonna sees,

— tooma kahe ööpäeva jooksul lahingusse 12—14 diviisi. Soome ja Leningradi sõjaväeringkonna põhjaosadesse, nendest 3—4 diviisi Põhja-Norra vastu,

— ületama Läänemere vähemalt kaheksa diviisiga, nelja merejalaväe diviisiga (millest kaks Ida-Saksamaa oma) ning ühe (Poola) dessantdiviisiga ja

— tugevdama oma Kesk-Euroopa rinnet 35 diviisiga kümne päeva jooksul.

EPL/ER

Kommentaarid

Läänemaailma saabub kommunistliikkudest riikidest sageli kummalisi teateid ja kahtlast informatsiooni, mida on raske uskuda. Näiteks toimus hiljuti Angoolas suurem mässukatse praeguse president Agostinho Neto marksistliku rezhiimi vastu ning valitsusel õnnestus ainult suurte jõupingutustega ülestõusu maha suruda ja mässu likvideerida. Läänemaailma ajalehed kinnitavad veendunult, et mässu mahasurumisel olid valitsusvägedele tugevateks toetajateks Angoolas viibivad kuuba sõjaväe üksused.

Mässu põhjusena tuuakse läänemaailma ajakirjanduses huvitavaid põhjendusi. Nii väidetakse, et president Neto rezhiimi tahtis kukutada tema kontrolli alla kuuluva Angoola Vabastamise Rahvaliikumise äärmine vasakpoolne tiib, kes olevat nõudnud rangema kommunistliku rezhiimi rakendamist ja tihedamat koostööd N. Liiduga. Neto, ehkki põhiliselt marksist ja kommunist, olevat aga sellistele plaanidele täielikult vastu, kuna tema eesmärgiks olevat luua tihedamaid sidemeid läänemaadega.

Selles võib kahtlemata õigus olla, et Angoola marksistlik president tahab luua sõgavamaid ja kaugeleulatuvamaid suhteid lääneriikidega, eestkätt Ühendriikidega, kuna ta on väga hästi teadlik, et sealt võib saada abi ja toetust, mida Venemaalt võtta ei ole. Täiesti mõistmatu sealjuures on aga väide, et kuuba sõdurid aitasid kaasa Angoolas nende kommunistide väljarookimiseks, kes pooldavad tihedamat koostööd N. Liiduga. Selline väide on täielikus vastuolus isesuguse loogilise mõtlemisviisiga, kuna kuuba sõdurid viibivad Angoolas Brezhnevi eestvõtena ning teevad ainult seda, mida neil Kremlist teha käskatse. Läänemaailma ajakirjandus opereerib paljudel juhtudel ainult oletustega ning need oletused võivad täielikult rappa viia kui kommunismi vaadeldakse süütute silmadega.

o

Mitte ainult N. Liidus ja teistes kommunistlikkudes riikides, vaid ka läänemaailmas oli N. Liidu presidendi Nikolai Podgornõi eemaldamine kõikvõimsast poliitbüroost suureks üllatuseks. Põhjus ei peitu siiski ainult selles, et partei boss Leonid Brezhnev tõkas endale presidendi koha, vaid siin peavad olema palju sõgavamad ja kaugemaleulatuvamad põhjused. Brezhnev oleks saanud endale presidendi koha ka ilma Podgornõid poliitbüroost välja viskamata, kuid nähtavasti olid kahe mehe vahelised lahkhelid arenenud juba nii kaugele, et Podgornõid ei olnud enam võimalik säästa ning ta tuli lihtsalt heita üle parda.

On huvitav, et iga diktaatori kadumise järele juleb N. Liidus väimule grupp mehi, kes püüdlevad „isikukultuusi" ning hakkavad surre õhinaga näilises üksmeeles ja koostöös valitsema. Seda nägime Stalini surma järele kui Hrushtshovi kõrval liikus varjuna Nikolai Bulganin, kelle kaval Nikita aga peagi kõrvale manöövердas. Hrushtshovi kõrvaldamise järele moodustas Brezhnev „troika", kuhu peale tema enda kuulusid praegune peaminister Aleksei Kossõgin ja äsja poliitbüroost välja heidetud Nikolai Podgornõi. Kuid võimule saades on Brezhnevi ambitsioonid pidevalt kasvanud ning Brezhnev on tüüpiline diktaator, kes ei salli enda kõrval teisi nimesid.

Kuna Podgornõi kõrvaldasi väga julmalt ilma vabandavaid ja nägupäästvaid motiive mainimata, siis võib oletada, et Brezhnevi ja Podgornõi vahel valitsesid juba ammu lahkhelid. Mõned kremuloogid väidavad, et Podgornõi ei pooldanud Brezhnevi detente poliitikat, mis Ühendriikide uue presidendi ametisse tuleku järele on hakanud mõranema, kuid mida Brezhnev katsub jatkata, lootes Ühendriikide tehnoloogiale ja krediitidele, mis minevikus N. Liidu mitmel puhul hädast välja on aidanud. See väide tundub põhjendatuna, kuid on siiski ainult oletus. Tegelikud Podgornõi võimult kõrvaldamise motiivid on varjatud Kremli paksude müüride taha.

AMI

Moskva sunnib oma muusikud maapakku

STOKEHOLM (EPL) — Stokholmis esines tshellistina ja Raadio sümfooniaorkestri dirigendina maailmakuulus vene tshellist Mstislav Rostroporitsh. Ta on Nõukogude valitsuse poolt sunnitud elama maapaos, kuigi ta pole ärahiippaja ega ole ennast pagulaseks Nõukogude pass on temal ja ta lauljannast abikaasal alles.

Rostroporitsil on korterid New Yorgis, Pariisis ja Lausannes, aga ka Moskvas, kus ta elas kõrvuti Shostakovitshiga.

Muusiku suurimaks patuks oli, et ta Tshehhoslovakkia invasiooni puhul avalikult ütles: See on tragöödia ja kuri unenägu. Teiseks patuks oli korteriandmine Solzhenitsõnile, kui kirjanik oli juba põlu all.

Selle tõttu pandi Rostroporitsh põlu alla ja visati Bolshoi teatrist välja. Ta nime ei tohtinud nimetada ei raadios ega trükis. Teda polnud olemas, ta kirjad Brezhnevile jäävad vastamata.

Aastast 1974 elab Rostroporitsh välismaal. Ta ütleb kibestunult: Muusikamehe muusika jäävest äraajamine peaks olema keelatud.

Tshellist tõdeb end sellega, et muusik poliitika lõpuks üle elab. Brahms on ikka Brahms, hoolimata poliitikast. Muusik loodab, et ka Venemaal kord ikpuks saab seda öelda, mis ta tähab. Seni on ta kõikjal teretulnud solistina ja dirigendina. Rostroporitshi peetakse ühteks tänapäeva parimaks tshellistiks.

VALVEARST NÄDALALÕPUL

11. ja 12. juunil on valvearstiks dr. R. Vanaselja, tel. 921-7777.

Virulastel jälle kavas suvepäevad

Aastad on veerenud ja eelmistest virulaste suvepäevadest Seedriorul on jäänud vaid ilus mälestus! Kuna möödunud kokkutulek oli rõõmuks nii külalistele kui ka korraldajaile, otsustas virulaste komitee Hamiltonis samas koosseisus korraldada uued suvepäevad Seedriorul 3. ja 4. sept. 1977. a., mis on mõeldud kõikidele virulastele, sugulastele ja sõpradele. Too on jällegi ühine pikk nädalalõpp Ameerika mandril, võimaldades ka kaugemal elavate virulaste osavõttu.

Asja käiku panekuks toimus esimene komitee koosolek abielupaar A. Haljand'i mugavas kodus Burlingtonis, millest osa võtsid hr. S. Preem Toronto virulaste poolt ja pr-d M. Suit, L. Haljand ja E. Lindaja ja hr-d M. Pertens ja A. Haljand. Eelmise komitee koosseisust, kes seekord ei saanud koosolekust osa võtta, on oma panuse lubanud pr-d K. Lember ja R. Toomsalu ning hr. C. Aarlaht.

Edaspidist informatsiooni suvepäevade kohta palutakse jälgida ajalehtedest.

Balti kirjandusteadlased konverentsil

Balti kirjanduste III konverents toimus 29. ja 30. aprillil Madisonis, Wisc. Wisconsini ülikooli ja Balti Uurimiste Edendamise Ühingu — AABS — ühisel korraldusel. Walters Nollendorfsi (Wisconsini ülikool) sissejuhatavale sõnavõtule järgnes kaks referaati: „Kokkusattumuste kontuurid" Juris Silenieksilt ja „Aleksis Kivi esimene tragöödia — üks moodne draama" Börje Vähämäkilt.

Teises sessioonis esitati: „Kaasaegse leedu kirjanduse keel" Violeta Kelertaselt ja „Kvantiteet eesti keeles ja luules" Ilse Lehistelt.

Vastuvõtt osavõtjaile oli korraldatud Memoriaalraamatukogu haruldaste raamatute osakonnas, kus oli väljapanek „430 aastat leedukeelset raamatut" ja hiljuti raamatukogusse soetatud eesti, läti ja leedu uudisteosed. Osavõtjaid tervitasid asekantsler C. N. Pondron ja Wisconsini ülikooli raamatukogude direktor J. H. Treyz.

Balti loova kirjanduse õhtul esitas oma luulet dr. Ivar Ivask ingliskeelses tõlkes. Ka retsiteeris I. Ivask Jaan Kaplinski luulet Ilse Lehiste tõlkes. Samuti oli läti ja leedu luule ettekandeid ning katkend ühest leedu näidendist, mille autoriks K. Ostrauskas.

Konverentsi kolmandal sessioonil esitati neli referaati: „The Textualized Self in Mati Unt's Via Regia" dr. Maire Kurrikult, „The Exemplary Influence of Betti Alver: The Context of Her Poem „Children of the Wind"" dr. Ivar Ivaskilt, „Leedu ajalooline draama Nõuk. võimu all" K. Ostrauskaselt ja „Intimations of History: Language and Literary Design in Arturs Baumanis' Herrnhut Novel" W. Nollendorfsilt ja V. Zepsilt.

Neljas sessioon oli pühendatud leedu ja läti kirjandusele.

Kõigile ettekannetele järgnesid paneelide diskussioonid, milledest eestlastena võtsid osa Ivar Ivask ja Ilse Lehiste.

JAAN ALMER

KATUSETÖÖD

Tel. 699-5295

Teeme uusi ja parandame vanu nii linnas kui ka suvilates

H. KIRIK Insurance Agency

KINDLUSTUSED

23 WESTMORE Dr., Suite 200
Rexdale, Ont. M9V 3Y7
Tel. 745-4622

26. mail toimus Torontos moodsas Harbour Castle hotelli ruumis moelooja Ellen Petersoni kevadine moenäitus(vastav kirjutus ilmus meie lehe eelmises numbris). Pildil modellid koos oma õpetajaga, paremal Ellen Peterson. Foto: Tommy Tomson

Rõõmsad ja õnnelikud „Eesti Kodu" elanikud

Linnulennuline tutvumismatk eestlaste ühiskodusse Torontos

Eesti Abistamiskomitee suure elumajade ehitusprojekti ehitustööd Torontos Scarboro linnaosas on jõudnud lõpufaasi, nagu selles võis veenduda „Vaba Eestlase" esindaja, kes külastas möödunud nädalal koos Abistamiskomitee esimehe A. Sepa ja laekur H. Urmiga ehitusi. Praegu toimub terassmajade blokkide ja suure kuuekorruselise korterimaja ümbruses maastiku kujundamine, puude ja põõsaste istutamine ning hoonetes on käimas koridoride korrastamine ja kõrvalruumide viimistlemine. Möödunud kolmapäeval oli „Eesti Kodu" hoonetesse kolinud juba 22 uut korteriomanikku ning 15. juunil oodati neile tugevat lisa. Abistamiskomitee ehituskomisjon tahab ehitustööd juba lähemas tulevikus kiiremas korras lõpetada ning paneb kõigile korteriostjatele südamele, et nad oma majanduslikud vahekorrad kõige hiljem 30. juuniks Abistamiskomitee juhatusega ära korraldaksid.

„Eesti Kodu" hoonete ning nende ümbruse kaunistamine on nagu lõpetatud maalile viimase lihvi andmine ja selle detailides viimistlemine. Hoonete vahelisel maa-alal ja hoonete ümbruses müürisevad tõstemasinad ja askeldavad kümned töölised, kellede ülesandeks on krundile ja hoonete ümbrusele esindusliku ilme andmine.

Suur hulk puid ja põõsaid, nende hulgas ka igihaljaid põõsaid, on juba kohale istutatud ning nüüd tehakse ettevalmistusi muru mahapanekuks.

Puid ja põõsaid on siin igat liiki, alustades kirsipuudega ja lõpetades ümaraks pügatud mändidega. Ning ühe korteriomaniku muremõtetest tuleb ka aru saada kui ta naljatoonis kurtis, et naabri akna alla istutati kirss, mis annab marju, kuna tema peab leppima ainult pihlamarjadega.

„Eesti Kodu" looduslikult kaunis ümbrus oma raviini ja rohetava pargiga mõjub rahustavalt ning on nagu loodud vanematele inimestele, kelledest suurem osa on juba oma elutöö teinud ning saabuvad siia oma puhkepäevi nautima.

Ja ühel „Eesti Kodu" elanikul oli õigus kui ta kinnitas, et „Eesti Kodus" elades tunneb iga elanik ennast ühest küljest maa elanikuna, kuid teisest küljest elab ta ka linnas, kust Eesti Majja ja linna südamesse on kerge pääseda.

Kuid meie ei tutvune mitte ainult hoonete väliskiljega ja ümbrusega vaid astume ka mõne uue korteriomaniku juurde sisse, et kuulata nende arvamisi ja muljeid oma uue kodu kohta. Abielupaar Robert ja Selma Talve on äsja sisse kolinud ning perenaine vabandab, et kõik mööbel ei ole veel kohale paigutatud ja osa majatarvetest on veel isegi rõdul. Kuid külalistele tundub siiski, et korter on juba ilusti möbleeritud ning söögitoa osa ja elutoa osa vastavalt sisse seatud. Selma Talve ütleb, et mõnede arvates on need korterid väikesed, kuid tema hinnangu kohaselt on siin kahele inimesele ruumi küllalt. Robert Talve jutustab, et neil oli enne maja, kuid selle müüsid nad ära ning uue korteri ostmisel jäi endise maja müügist üle isegi kuluraha.

Abielupaar Talve'd elavad suures korterimajas viiendal korrusel ning nende akendest avaneb vaade raviinile, kus ei ole muud näha kui rohelist metsa ja puude vahelt kerkivat kirikutorni. „Nüüd kuuleme jälle üle hulga aja linnulaulu," naljatab Robert Talve, kelle huumori taga võib siiski aimata ka suurlinna elaniku kivimüüride ja tiheda autoliikluse taha varjatud traagikat. Robert Talve mainib, et Toronto Eesti Majja sõiduks kulub „Eesti Kodust" autot kasutades aega 25—30 minutit kuna avalike liiklusvahenditega läheb selleks kolmveerand tundi.

Lahke ja jutukas abielupaar mainib, et mitu inimest käivad „Eesti Kodust" ka veel tööl ning Talvede andmetel saabub siia elama Rochesterist, Ühendriikidest, nooremaid inimesi.

Toiduainetekauplused on „Eesti Kodule" väga lähedal ning nagu mainib Robert Talve silma pilgutades, ei puudu siin ka head ja mugavad restoranid.

Alma Mõttus elab samuti viiendal korrusel. Tema on üks neist 15-st lesest kes pärast oma mehe surma „Eesti Kodu" endale eluasemeks valinud. Alma Mõttusel on samuti ainult kiitvaid sõnu ütelda siinse looduslikult ilusa ümbruse kohta. Eriti imponeeriv on Highland Creek'i park, mis on hästi planeeritud ja kus leidub häid võimalusi jalutamiseks. Ka Alma Mõttusel oli varem maja,

kuid selle realiseerimisel ei tahtnud ta osta endale korterit mõnda suurde kanada korterimajja, vaid tahtis elada eesti ühiskonnas, milleks pakkus talle soodsaid võimalusi „Eesti Kodu".

„Siin öeldakse mulle hommikul tere eesti keeles ja see on mulle palju tähtsam kui midagi muud," ütleb Alma Mõttus, kes lisab juurde, et tal on „Eesti Kodu" elanike hulgas ka häid sõpru.

Arthur ja Margarete Ale kolisid „Eesti Kodu" terassmajja juba varakult — 20. aprillil. „Meil oli varem maja mitte siit kaugel — Moringside'i peal, kuid meil oli suur krunt ja majaga oli palju tööd ja seetõttu pidasime praktilisemaks siia üle kolida. Juba hekki oli lõigata 300 jalga ja eks inimene peab ka aega leidma enne surma puhkamiseks," mainib jutukas Arthur Ale.

Abielupaar jutustab, et nad valisid terrassmaja kaalutlustel, et siin on nende arvates rohkem privaatsust. „Siin elame nagu oma majas," ütleb Arthur Ale ja lisab juurde, et West Hilli piirkond, kuhu rajati „Eesti Kodu" projekt, on üks ilusamaid rajoone kogu Scarboro linnaosas. Ta mainib, et tal on ka „Eesti Kodu" elanike hulgas mitu sõpra ning et neid tuleb veel juurde. Ehkki ta oma maja realiseeris, ei loobunud ta autost, kuna tema sõnade kohaselt on ta „istunud suure osa oma elust autos ning sellset harjumusest on raske loobuda."

Põgus paaritunniline külaskäik „Eesti Kodusse" ei anna võimalusi kõigi detailide vaatlemiseks, kuid sellest piisab siiski korteritega ja nende elanikega linnulennuliseks tutvumiseks. Ning kokkuvõttes võib ütleda, et sinna elama asunud inimesed on rõõmsad ja õnnelikud, mis on kahtlemata selle projekti rajamise üks tähtsamaid eesmärke.

FINN HOME BAKERY & DELICATESSEN

281 DANFORTH AVE. TEL. 463-3331

Soome pagarisaadused — kardemonisaiad, struudelid, soome tordid, küpsised. Lihapirukad.

Soome rukkileib

EUROOPAMAITSELISED JUUSTUD, KALAKONSERVID, DELIKATESSID

Suvised äri lahtioleku-ajad: teisip., kolmap., neljap. 9—6, reedel 9—7, laup. 8.30—2. Esmasp. suletud.

◐ Eesti noortetegevusest tuntud Kalli Klement on küpsenud tekstiilkunstnikuks. Õpingud Stockholmi ülikoolis kunstiajaloo ja etnograafia alal on ta kombineerinud praktiliste õpingutega St. Görani kutsekooli kangakudumise osakonnas. Lõpetajate ühisnäitusel Liljevalchsis on välja pandud ka kuus K. Klementi tööd, enamik sujuvates, üüriliselt pehmetes värvitoonides.

Eesti ettevõtte aastane läbikäik 8 milj. dollarit

Artistic Woodwork 25-aastane

Eestlaste pildiraamitööstus Artistic Woodwork Co-l täitub tänavu 25 töörohket aastat. Seda sündmust tähistas kompanii pildiraamimise seminar '77-ga, mis on järjekorras viies Torontos ja leiab iga aastaga suuremat tähelepanu, kus osavõtjaid oli igast Kanada provintsist ja Ühendriikidest. Kahepäevasel, 5. ja 6. juunil Constellation hotellis toimunud seminaril toimusid mitmesugused demonstratsioonid uute vahendite ja materjalide demonstratsiooniks koos loengutega, kus tuntud P.-Ameerika asjatundjad käsitlesid raamimisega seotud probleeme. Osavõtjate arv oli tänavu suurem kui neljal eelmisel aastal korraldatud seminaril.

Artistic Woodwork Co-l on praegu neli osakonda. Toronto kõrval on osakonnad veel Montrealis, Vancouveris ja Clevelandis, Ühendriikides. Toronto ettevõte asub viies hoones, viimasesse asumine toimub just käesoleval suvel. Kokku on põrandapinda 160.000 ruutjalga, kus töötavad kuni 350 töötajat.

Möödunud aastane läbikäik oli 8 miljonit dollarit.

Kaupa aga müüakse üle maailma, isegi nii kaugele kui Austraalia, Uus Meremaa, Hong Kong, Havai, Singapore, Euroopa maad, Skandinavia riigid, Belgia, Hollandi ja Saksamaa. Muidugi kuuluvad siia ka Ühendriigid ja just praegu on müük elav Kanada põhjaosas. Raamide rohke valik, kaunid liistud ja maitsekad kujundused on äratanud tähelepanu, leidnud hindamist ja muidugi ka kopeerimist.

Sageli on kompanii kujundajalt küsitud, kus ta on sellist imetlevat oskust õppinud. Tegelikult on kujundajad kõik ise õppinud ja oma veerandsajalise kestvusega arenenud teadlikeks tänapäeva raamimise suundadest ja otsinguist. Nagu J. Vihma ütleb, on piltide raamimine tänapäeval muutunud omaette kunstialaks ja teaduseks.

Uued materjalid, paberid ja tehnilised vahendid on andnud uusi võimalusi ja tänapäeval on raamimine täiesti omaette kunstiharu.

Üldiselt on selle taset tõstetud just selliste seminaride korraldamisega, kus kõik aasta jooksul toimunud avastused ja uuendused vastava ala inimeste teadvusse tuuakse. Ühendriikides on selliseid seminare juba varem korraldatud.

Üheks seminari väljapanekute osaks on võistlus igale osavõtjale jagatud töö raamimisega. Sel võistlusel ilmneb raamijate kunstimeel ja oskus raami kombinatsioone nii seada, et töö enam mõjule pääseks. Seekordne valitud töö oli O. Timmase akvarell, kus allteksiks „AW Seminar '77 Artistic 25 years". Seda värvikillast 10x18 tollist tööd olid seekord raamimud üle 70 raamimisettevõtte. Auhinnad olid ettenähtud kolmele esikohale tulnule.

Auhindamiszhüriisse kuulusid mitmed Ameerika vastava ala asjatundjad, nende hulgas ajakirja „Art Dealer & Framer" väljaandja J. Elliott, kes oma maikuu ajakirjas andis ulatuslikult ruumi Artistic Woodwork kompanii seminarile.

Juubeliaastaks on J. Vihma kujundanud mitmeid uusi raamiliiste, nende hulgas ka spetsiaalne 25. juubeliaasta liist, kus puitu on masinal sissepressitud tammelehtede rida ja mis jätab väga tugeva ja piduliku mulje.

Kompanii juhid arvavad, et nende edu üheks põhjuseks on kompanii asutamisel õpetaja O. Puhmilt saadud tervitus ja soovitus: „Jumala õnnistus olgu teie töö ja ettevõttega." See soovitus on raamituna praegu ettevõtte seinal.

◐ Stokholmis pühitses tuntud filmi- ja revüütäht Zarah Leander kolleegide ja sõprade ringis oma 70-dat sünnipäeva. Eestlaste poolt saadeti vitaalsele staarile telegramm järgneva sisuga: „Meie ei unusta kunagi teie panust sügisel 1944. Õnne ja edu edaspidi soovivad tänulikud eestlased Rootsis!"

VABA EESTLANE

kaks korda nädalas

Maksab Kanadas:		Väljaspool Kanadat:
Aastas	$28.—	$30.—
Poolaastas	$14.50	$15.50
Veerandaastas	$ 8.—	$ 8.50

KIRIPOSTIGA

Kanadas:		USA-s:
Aastas	$46.—	$51.—
Poolaastas	$23.50	$26.—
Veerandaastas	$12.50	$14.—

LENNUPOSTIGA ülemere-maadesse:
Aastas $60.—, poolaastas $30.50, veerandaastas $15.50

Aadressi muudatus 30 centi. Üksiknumbri hind 35 centi.

Kanada aadressidele palume märkida „POSTAL CODE" ja USA aadressidele „ZIP CODE"

Pangatshekk või posti rahakaart kirjutada Free Estonian Publishers nimele.

Tellimine saata:
VABA EESTLANE
P.O. Box 70, Postal Stn. C, Toronto 3, Ont.
M6J 3M7

Palun mulle saata VABA EESTLANE aastaks / poolaastaks / veerandaastaks — tavalise / kiripostiga alates „----" ---------- 197---. Tellimise katteks lisan $ -------- siinjuures rahas / tshekiga / rahakaardiga. (Raha saata ainult tähtkirjas).

Nimi ----------

Aadress ----------

KALLIST ABIKAASAT, EMA JA VANAEMA

HELENA LOODUS't

neiuna Leeber
sündinud 15. jaanuaril 1897 Mustjalas, Saaremaal
surnud 2. juunil 1977 Torontos

mälestavad valusas leinas

Suurel hommikul näeme jälle!

ABIKAASA
LAPSED ja LAPSELAPSED

ARMAST TADI JA SUGULAST

HELENA LOODUS't

neiuna Leeber
sündinud 15. jaanuaril 1897 Mustjalas
surnud 2. juunil 1977 Torontos

mälestavad sügavas leinas

JOHANNES ROSIN perekonnaga
SELMA METSALA perekonnaga
SILJA LOFEUDO perekonnaga
OSKAR ja JUULI PIIK
LIISA ALLER
LEONID LÕUGAS perekonnaga
VILMA VIKSTRÖM perekonnaga Rootsis
ASTA VIKSTRÖM perekonnaga Rootsis
SAIDA GÖRANSSON perekonnaga Rootsis
JAAN ROSIN Kodu-Eestis

Puhka rahus!

ARMAST

HILDA KESKKÜLA

mälestavad leinas

OSKAR HAAMER abikaasaga
OSVALD LEPIK abikaasaga
LEMBIT SÕMERMAA abikaasaga
OIVA MANKIO abikaasaga
JUHAN ZOOBEL abikaasaga

KAUAAEGSET TEGEVLIIGET JA INNUKAT KAASTÖÖLIST

JAAK VIIKLAID'i

mälestab sügavas leinas

SEEDRIORU PERE

KODUMAAL SURNUD KALLIST SUGULAST

MIINA SULG'e

surnud Kuressaares

mälestavad

ENDEL PAJU perekonnaga
HELMUT PAJU perekonnaga
HILLAR PAJU perekonnaga
JULIUS PAJU
JAAN PAJU

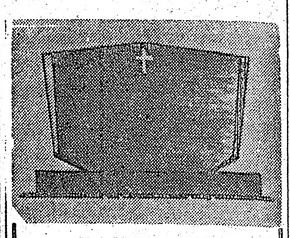

HAUAKIVID
Eesti ettevõte
YONGE MEMORIALS LTD.
2019 Yonge St., Toronto 7
(Davisville & Eglintoni vahel)
487-2147, õhtuti 447-1206
Nigul Virro

KRUGER NATIONAL PARK, L.-Aafrika — Kolm haruldast lõvi, täiesti valged, musta ninaga ja kuldsete silmadega on sündinud kolmel emalõvil erikohtades asuvais looduslikes parkides.

LAHKUS IGAVIKKU PALJUKANNATANUD

IDA VÄRNOMASING

Neiuna Nüüd
Sündinud 7. aprillil 1889 Öraval
Surnud 4. juunil 1977 Rõuges

Mälestavad sügavas leinas

tütar ESMERALDA kodumaal
tütar HILDA Kanadas
vend AUGUST abikaasaga Kanadas
vend PAUL ja õde ROSALIE järeltulejatega kodumaal
NÜÜD'id kodumaal, Austraalias ja Rootsis

Eestlaste poolt eelistatud ja traditsiooniliseks kujunenud

MATUSEMAJA

Matusemaja on üle 106 aasta teeninud Metropolitan Toronto sama perekonna poolt väljakujunenud traditsioonidega. Moderniseeritud avarad ruumid, kvalifitseeritud personal ja küllaldaselt parkimiseruumi.

Väärikas teenimine

ROSAR-MORRISON FUNERAL HOMES LTD.
467 Sherbourne St., Toronto 5, Ont.
Telefon 924-1408

GARDENIA
FLOWERS & GIFTS
362 Danforth Ave.
Toronto, Ont.
M4K 1N8
Tel. 466-1951 või 466-1502
Värsked ja esmaklassilised lilled igaks sündmuseks.
Kunstkäsitöid kinkideks: ehted, merevaik, nahktööd, puunikerdused, keraamika.
Räägitakse eesti, läti ja inglise keelt.

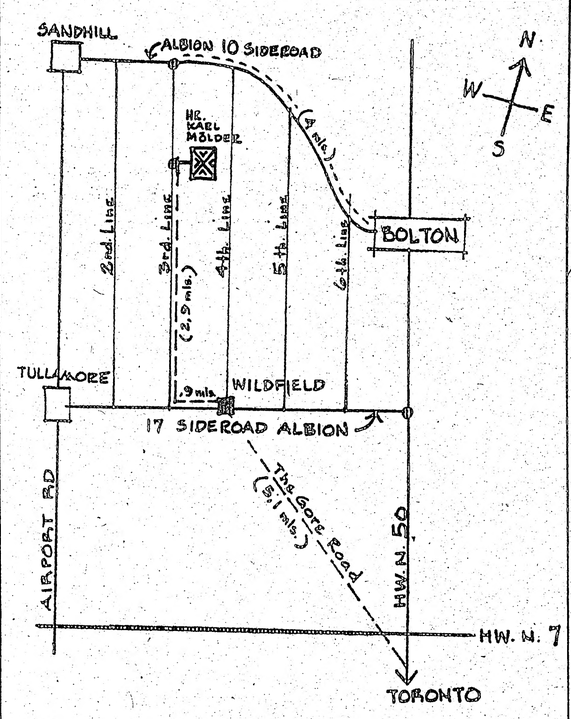

Pühapäeval, 19. juunil, algusega kell 12 päeval toimub Ontarios Toronto lähedal Karl Mölder'i talus Toronto Vana-Andrese koguduse vabaõhu jumalateenistus. Jumalateenistusel jutlustab koguduse õpetaja A. Taul. Jumalateenistusest osavõtjatele valmistavad lõuna leeriõpilased. Esitatud skeemil on toodud teejuhis Karl Mölderi talu.

Eestlane Ida-Saksa postmargil

Ida-Saksas ilmus margisari olümpiasportlastest. Teiste hulgas on ühel margil ka eesti kõrgushüppaja Jüri Tarmaku pilt.

Varemalt on eesti sportlastest välismaa markidel olnud Palusalu, kelle pilt ilmus aastaid tagasi Jaapani postmargil.

Jakobi koguduse kalmistupüha

Pühapäeval, 19. juunil, algusega kell 12.30 päeval, toimub Willowdale's, Yorki surnuaial, n. n. uues eesti matusepaigas (Section „N"), Toronto EELK Jakobi koguduse korraldusel surnuaia püha. Teenib koguduse õpetaja T. Nõmmik, tarvitusel laululehed.

EELK valib uue konsistooriumi

Peapiiskopi büroost saabus neil päevil ringkiri kõigile Kirikukogu liikmetele uue konsistooriumi koosseisu valimiseks, mis toimub EELK põhikorra §§ 34., 38., 39. ja 40. alusel. Peapiiskopi poolt esitati konsistooriumi uue koosseisu kandidaatideks järgmised isikud:

Konsistooriumi abipresidendiks dr. ins. Ivar Paljak, vaimulikeks assessoriteks peapiiskopliku koguduse õpetaja August Raidur, abipraost Elmar Töldsepp, kes on Norrköpingi koguduse õpetaja, praost Oskar Puhm, kes on Toronto Peetri koguduse õpetaja ja prof. dr. Arthur Võõbus, kes oma ülikooli töö kõrval on alates jaanuarist ka EELK Indianapolise koguduse õpetajaks.

Ilmalike assessorite kandidaatideks esitatakse peapiiskopliku Jakobi koguduse esimees Vello Mänd, majandusassessoriks Rein Puusepp, kes on kompuuterite ettevõtte direktoriks ja cand. jur. Jaan Vilval, kõik Rootsist. Konsistooriumi koosseisu kuuluvad ex officio peapiiskop K. Veem ja piiskop K. Raudsepp.

Hääletada saavad Kirikukogu liikmed, kellede rõhuva enamuse moodustavad koguduste juhatuste esindajad, kelledel igal üks hääl, ja konsistooriumi liikmed. Hääled tulevad saata Stokholmi hiljemalt 1. juuliks.

Konsistooriumi koosseis muutub senisest tunduvalt. Välja on jäänud kauaaegne konsistooriumi abipresident G. Redi ja mõlemad vaimulikud assessorid USA-st praostid A. Hinno ja R. Kiviranna. A. Hinno ei nõustunud teadaolevalt edasi kandideerimiseks vanuse tõttu.

Uus koosseis, mis arvatavasti leiab ka kinnitamist, viib konsistooriumi koosseisu tugevalt Rootsi, kuigi enamus kogudusi ja kiriku liikmeid elab mujal, eriti ülemere maades.

VES

Soomes valitseb bonapartism!

President Kekkose vastaskandidaat tulevastel presidendivalimistel, parempoolne sotsialist Ahti M. Salonen, väitis esimesel valimispropagandakoosolekul, et Soomes valitseb bonapartism. Selle — Napoleoni valitsusele viitava — süsteemi tunnusteks on olukord, mil parlament ja teised demokraatlikud institutsioonid on alles, aga neil pole tegelikult mingit võimu. Kõike määrab bonapartistlik juht.

Salose kandidatuuri seadis üles konstitutsionaalne rahvaerakond.

Eesti pedagoogiline ajakiri „Bülletään"

Äsja ilmus Eesti Õpetajate Keskühingu häälekandja „Bülletään" k. a. number. Seekordse „Bülletääni" sisuks on kõigepealt eesti õpetajate 2. ülemaailmsel konverentsil 7. juulil m. a. Baltimore'is esitatud ettekanded: H. Rajamaa „Eesti rahvusliku kasvatuse ideoloogiast ja sihiasetusest", Ed. Kärneri „Eesti kooli õpikutest" ja John. Ungersoni „Õpperaamatute kirjastamisest".

Edasi järgneb Helga Lompi kirjutis „Eesti rahvuslik kasvatus Austraalias", Gaston O. Randvee (USA) „Meie püsimise alused", Luule Küngas'e „Eesti Täienduskool Kõlnis" (ühes ülesvõttega), A. Rentiku „Eesti keel rootsi koolis", Enn Saluveer'i „Eesti keele õpetamisest Inglismaal" ja prof. F. Oinas'e (USA) „Mõtteid kakskeelsusest".

Edasi järgneb H. Rajamaa pikem ülevaade eesti koolide (täienduskoolide) ja lasteaedade (mänguringide) raamatukogudest vastava ankeedi kaudu saadud materjalide põhjal. Paul Laan annab lühikese ülevaate (ühes ülesvõttega) õpetajate täienduskursusest Rootsis m. a. suvel.

Eespool esitatud rahvusliku kasvatuse põhiprobleemide käsitlusele ja vastavate ülevaadete esitamisele järgneb „Märkmeid meie rahvusliku kasvatuse tööväljalt" ja pikem ülevaade (ühes ülesvõttega) eesti õpetajate 2. ülemaailmsest konverentsist, „Üleskutse seminaristidele üle maailma" ja „Kirjakausta lehekülgedelt".

Eesti Õpetajate Keskühingu „Bulletään" on meie ainus pedagoogiline ajakiri vabas maailmas ja käesolev on 25. number.

International Folk Festival Rochesteris

Nagu eelmistel aastatel, nii ka tänavu, toimub Rochesteris International Folk Festival 25. juunil algusega kell 12.00 päeval. Vihmase ilma puhul toimub üritus pühapäeval, 26. juunil, samal ajal. Folk Festival peetakse Rochester Museum & Science Center'i maaalal, 657 East Avenue, Rochester, N. Y. Ka tänavu on kavatsusel eestlaste osavõtt näitusest. Kavatsusel on ka eesti rahvaviiside tutvustamine akordionil Maia Allen'i poolt. Kogu ürituse juhtimine eestlaste osas on seekord Dody Alang'u kätes. Kõikide Rochesteri ja ümbruskonna eestlase panus näituse heaks kordaminekuks on teretulnud. Informatsiooniks astuda kontakti Dody Alang'uga tel. 244-1204.

A. P.

Kuldpulm Torontos

6. juunil tähistasid oma perekonna ringis Torontos kuldpulma Aleksander ja Salme Matsina.

R. Pohlak valiti tagasi meeskoori esimeheks

Toronto Eesti Meeskoori peakoosolekul valiti koori esimeheks uuesti senine esimees R. Pohlak. Vanuse tõttu juhatusest väljalangenud liikmete asemele valiti uueks liikmeteks R. Pulk, R. Lall ja U. Migur.

Pidulik emadepäev Rochesteris

Tänavune emadepäeva jumalateenistus Rochester'is, N. Y. toimus pidulikumalt kui kunagi enne. Jumalateenistusele oli kogunenud umbes 50 inimese ümber, mis on väikese rahvusgrupi juures meeldivalt üllatav.

Pidulikul jumalateenistusel esines harpil kohalik noor kunstnik prl. Elva Mikk, kes on kohapeal tuntud dr. Mikk'i vanem tütar. Ta valmistab oma muusikalist karjääri ette õppides Eastman School of Music juures Rochesteris, Jutlustas õp. J. Teras ning meeldivat teenistust kaunistas orelil meile tuntud muusikamees dr. Taavo Virkhaus.

Nagu juba varem teatatud, asub dr. Virkhaus alates septembrist oma uuele töökohale Duluth'isse, Minnesotas. Dr. Virkhausi lahkumisega kaotab Rochesteri eestlaskond oma armastatud organisti ja tubli eestlase, kes on agaralt kaasa aidanud oma panusega mitmetel eestlaste poolt korraldatud koosviibimistel. Dr. Virkhaus'i lahkudes kaotab ka Rochester tema abikaasa Nancy Virkhaus'i näol hea solisti, kes on tuntud nii ameeriklaste kui ka eestlaste hulgas meeldiva sopranina.

Pidulikule jumalateenistusele järgnes kiriku seltskondlikkudes ruumides Rochesteri agarate daamide poolt korraldatud kohvilaud Laine Arrase korraldusel. Õp. Teras tänas Virkhaus'i tubli töö eest ja Buffalo koguduse nimel (mille alla kuulub ka Rochester) võttis sõna koguduse nõukogu liige Abel Pintson, andes ühtlasi üle kingituse dr. Virkhausile koguduse poolt. Emadele kinnitasid rinda kauneid kevadlilli kohalikud eesti noored Lisa Pintson ja Lisa Kurvits.

Ei ole enam Vancouveris

„Vaba Eestlases" nr. 42 esiküljel toodud pildi allkirjas oli mainitud, et eesti noor usuteadlane Walter Johanson teenib praegu Vancouveris Peetri koguduses. Tegelikult viibis Walter Johanson Vancouveris ainult mai kuus ning saabus siis tagasi Torontosse.

KÕIKIDEKS KINDLUSTUSTEKS
H. LATER & CO. Ltd.
"INSURANCE"
1482 Bathurst St., 4 kord
(Bathurst—St. Clair)
Telefon kontoris 653-7815 ja 653-7816

Toronto Vana Andrese koguduse leerilapsed õnnistamise pühapäeval 5. juunil. Pildil vasakult esimeses reas Tiina Norheim, Emma Ungurs. Kai Sillaste, Eda Ader, Linda Niit, organist Jaak Kivik, õpetaja Andres Taul, Valve Aloe, Silvi Terts, Evelyn Kubu, Karen Vesk ja Malle Jürima; teises reas Madis Jürima, Regan Pallandi, Karl Virkus, Heino Lents, Lili Loorand, Merike Toomes, Silvia Lents, Ene Kirsipuu, Peeter Paunic, Mihkel Tombak, Erik Kivi ja Peeter Käärid.

Foto: E. Liigand

3500 laulupidulist Göteborgi laulupeol

Rongkäik läbi südalinna jättis haarava mulje

GÖTEBORG (EPL) — Suviselt soe ja säravalt päiksepaisteline ilm Rootsi lääneranniku metropolis Göteborgis tagas erakorralise edu VIII Eesti üldlaulupeole. Kontserdile Scandinaviumis kogunes 3500 laulupeolist, rongkäigust läbi Göteborgi südalinna võttis osa umbes 1500 inimest ja laupäevaõhtusele (21. mail) rahvapeole Lise-bergi Rondos tuli 1200 pidulist. Ja pühapäevasele vaimulikule kontserdile Kristiine kirikus tuli nii palju rahvast, et korraldajad olid sunnitud juurde tooma lisatoole. Osavõtt oli elav ka varem toimunud üritustest laulupeo raames. Palju noori tuli spordipäevale ja reede-õhtune teatrietendus oli viimse kohani välja müüdud. Kuid eriti fantastiline oli laulupeo rongkäik, mis kulges läbi Göteborgi kesklinna. Poolteise kilomeetri pikkune rongkäik sini-must-valgete lippude all kujunes võimsaks rahvuslikuks manifestatsiooniks.

Teadaolevalt on see esmakordne juhus siin Rootsis, kus laulupeo rongkäik läbib ühe suurlinna absoluutset tsentrumit ja elegantseid paraadtänavaid. Göteborgi Avenyst esinduslikumat tänavat on Rootsis raske leida — isegi mitte pealinnas Stokholmis.

Ja eestlaste rongkäik tundus olevat lõputu — kui esimene ots oli jõudnud Scandinaviumi, siis oli lõpp hädavaevalt jõudnud väljuda Gustaf Adolfi väljakult.

Rongkäigu ees marssis hallikassinistes paraadivormides valgete kiivrite, vöödega ja säärekaitsetega armeeorkester Uddevallast, mängides särtsakaid marsse. Järgnes autol laulupeo embleem ja massiivne sini-must-valgete lippude kogu, kantuna noore poolt.

Parajalt mahe tuul Aveny värskesse rohelusse puhkenud puude all lõi need uhkelt lehvima, andes juba algusest peale esindusliku sissejuhatuse järgnevale paraadile.

Marssisid kõik laulupeost osavõtvad koorid, rahvatantsutrupid, eesti koolide, lasteaedade ja mängukoolide õpilased oma lippude ja tutvustussiltide all.

Muidugi ka väga palju laulupidulisi, kindlasti kaugelt üle tuhande.

Rongkäigule erilist värvikust ja sära andsid daamide kaunid rahvariided. Neid peame me ise kauniteks ja maitsekateks, kuid vist mitte ilma põhjuseta, sest seda leiavad ka teised. Näiteks GP reporter, kes eriliselt alla kriipsutas just eesti daamide rahvariideid.

Üldiselt äratas tähelepanu asjaolu, et suurem osa rongkäigust osavõtjad olid noored.

Laulupäeva kontsertosa toimus hiiglaslikus spordi- ja jäähokihallis Scandinaviumis. Sellest 14.000 istmega hallist oli eestlastele varutud umbes kolmandik.

Areenile rivistus armeeorkester, kaastades marsimuusikaga defileerivaid osavõtjate gruppe. Kõigepealt lasteaedade ja mängukoolide rahvuslippe lehvitavad mudilased, Stokholmi ja Göteborgi noortekoorid, algkoolide õpilased, Londani Eesti Seltsi Naiskoor, Stokholmi Eesti Naiskoor, Göteborgi Eesti Naiskoor, Kassari rahvatantsutrupp Stokholmist, Eskilstuna, Norrköpingi ja Göteborgi rahvatantsijad, Lodola segakoor Göteborgist, Leelo Düsseldorfist Saksamaal, Bradfordi segakoor Inglismaalt, Soome Kanselliskuoro Helsingist, Stokholmi EELK segakoor, Norrköpingi ev. lut. segakoor, Stokholmi ja Göteborgi meeskoorid.

Laulupidu algas J. Aaviku hümnliku lauluga „Hoia, Jumal, Eestit", mida koorid ja publik laulis püsti seistes sõjaväeorkestri saatel.

Avasõna ütles peatoimkonna esimees Mart Nõmm eesti ja rootsi keeles. Lühikese vaimuliku kõne pidas peapiiskop K. Veem, kes muide juhtis oma rootsikeelses sõnavõtus tähelepanu kolonialistlikule ja rassistlikule surverezhiimile Eestis.

Laulupeo kava koosnes nn. laulupidude klassikalisest repertuaarist, kusjuures oli välditud nooremate autorite katsetusi ning liigset „kunstiotsingut", nagu see toimus Baltimores.

Pärast vaheaega esinesid rahvatantsutrupid, kõigepealt Kassari Stokholmist ja siis ühendatud trupina nii Kassari kui ka rahvatantsijad Eskilstunast, Norrköpingist ja Göteborgist.

Kontserdiprogramm oli üldiselt sisukas ning pääses hästi mõjule, kuigi teatud saali osades ei olnud kõlarite kaudu edasiantud heli kõige puhtam.

Kuid see väga palju ei seganud, kusjuures siiski tuleb arvesse võtta asjaolu, et Scandinavium pole ehitatud kontserdilokaaliks.

Kontserdi lõppsõna ütles Eesti Lauljaskond Rootsis esimees Jüri Raid ja lõpuks laulsid koorid ja publik unisoonselt hümni.

Rahvapidu laupäeva õhtul leidis aset Rondo restoranis Lisebergis, kuhu kogunes ligemale 1200 pidulist. Oli veel palju-palju neid, kes veel viimsel minutil soovisid õhtusöögist osa võtta, kuid kahjuks lihtsalt ei olnud enam ruumi.

Pidustuste sarjas oli veel spordipäev Valhalla spordiväljakul, noortepäev ja noortepidu. 20. mail oli naistepäev ning õhtul Göteborgi trupp esitas komöödia „Vedelvorst". Kirikukontserdil pühapäeval olid jumalateenistusel teenimas peapiiskop Konrad Veem ning õpetajad Thomas Vaga ja August Raidur. Solistideks olid Koidu Ventser (metsosopran), Liis Jaanivald (flööt), Valdeko Jürissoo (bass), Thomas Lorenz (tenor) ja Herbert Piirimets (orel).

Göteborglased olid laulupeo hästi korraldanud ning see jättis kõikidele osavõtjatele üleva mulje.

(EPL)

„N. Liidu välispoliitika perversne"

Hiina peaministri abi kritiseerib Moskva juhtkonda

PEKING — Hiina ja N. Liidu vahekorrad ei ole olnud kunagi nii teravad kui praegu mainitakse Pekingis, kus Hiina peaministri abi Li Hsien-nien ühes oma kõnes süüdistas N. Liitu Hiina laimamises ja teotamises. Peaministri abi kõne oli vastuseks N. Liidu propagandariinnakutele Hiina vastu, mis on rakendatud nüüd eriti intensiivselt käiku kui Moskvas on veendumusele jõutud, et Hiina uus juhtkond ei kavatse pärast Mao Tse-tungi surma alustada Kremlist tulevatele keeldudele ja käskudele.

Li Hsien-nien kinnitas oma kõnes, et N. Liidu välispoliitika on perversne, agressiivne ja imperialistlik. Peaministri abi mainis, et N. Liit on heitnud oma näolt maski ning on hakanud laimama Hiinat igasuguste väljamõeldistega.

Kõneleja kirjeldas lähemalt N. Liidu imperialistlikke kavatsusi Aafrikas, väites, et N. Liit katsub seal põrandaaluse tegevusega oma võimupiire laiendada ja kui see tulemusi ei anna, siis sekkub ta sõjaliste jõududega teiste riikide sisemistesse asjadesse.

Moskva on organiseerinud palgasõdureid, et tungida Angoolasse ja Zairesse ning tema agressiivse poliitika tulemusena on N. Liidu vahekorrad maailma teise suurvõimuga Ameerika Ühendriikidega muutunud eriti pinevaiks Aafrika lõunaosas ja Punase mere piirkonnas.

Peaministri asetäitja pidas oma ägeda kõne banketil, mis korraldati Pekingisse külla saabunud Sudaani presidendi Jaafar Numeiri vastu võtmiseks.

Banketti boikoteerisid N. Liidu ja ta satelliitriikide esindajad, kuna kommunistliku partei häälekandja „Rahva Päevaleht" oli juba Numeiri saabumise puhul atakeerinud N. Liitu.

TEISED LEHED

65 EI OLE JUUBELIARV

Arusaamatuste vältimiseks: Vaba Eesti Sõna ei avalda 65-a. „juubelikirjutisi", kuna Eesti tavade kohaselt 65 ei olnud juubeliarv. Sünnipäevakirjutusi palume koostada lühidalt ja kokkuvõtlikult, kuna rohkete sünnipäevade tõttu lehel ei jatku ruumi pikkadeks ja üksikasjalisteks ülevaadeteks, samuti mitte lauakõne-taolisteks tervitus-õnnitlusteks.

Toimetus.

Laulev doktor räägib laulust

Vestlus Toronto arsti dr. Harjo Tariga

Kevadiseks uudiseks kujunes teade, et Merit Co. andis välja uue heliplaadi, kus Torontos tuntud eesti arst dr. Harjo Tari on laulusolistiks. Heliplaadi valmimine on toimunud vaikselt ja äkki müügile ilmunud heliplaat tekitas küsimuse, kus ta on aastakümneid oma lauluannet varjanud ja seda harjutanud nii, et heliplaadi solistiks vajalik häälematerjal on olnud olemas. „Vaba Eestlane" esitas talle mõned laulualased küsimused, millest selgus mõndagi huvitavat dr. H. Tari suhteist lauluga.

Uus heliplaat on suuremõõtmeline kus kokku on 13 laulu. Esimesel poolel kuus tantsumeloodiat, mille järgi saab tantsida, nagu „Mälestusteedel", „Armukadedus", „Silva valss", „Mehhiko teel", „Kõik maailma uhked roosid" ja „Suudle mind". Teisel poolel seitse serenaadilaadilist romantilist meloodiat „Mind ära unusta", „Üksainus õis", „Serenaad", „Lara valss", „Kurbus", „Kevadlaul" ja „Poeem". Kõigile on kokku pandud üldpealkirjaks „Mind ära unusta". Saateorkestri on organiseerinud Georg Iltal kus liikmeiks on Ants Sepp trompetil, Johannes Järvalt saksofonil, Harry Sildva kitarril ja Regan Pallandi trummidel.

Küsides kuidas ta sellise idee sai oma laulude heliplaadistamiseks, vastab ta, et igal inimesel on tahe enese väljendamiseks.

DR. HARJO TARI

Samas selgus ka, et ta on laulnud juba lapsepõlvest peale. Ta õppis laulmist juba keskkooli ajal Tartu Muusikakoolis Rudolf Jõksi juures ja esines koolipidudel. Aga kui gümnaasium oli lõpetatud ja tuli alustada edasiõppimist, siis tuli teha valik elukutse omamiseks. Ta valis arstiteaduse kuna laulja kutse ei andnud sellal tulevikuväljavaateid. Nüüd paljude aastate järgi on ta samas kohas tagasi, seekord esineb lauljana oma heliplaadil.

Tegelikult selgub ta vestlusest, et kuigi ta elukutse on arsiteadus, siis ometi pole laulu ala olnud unustatud. Ta tuletab meelde kuidas ta Soomes sõduripäevil laulis naise riietuses „Mina olen vanapiiga", mis suure kiitusega vastu võeti. Samal ajal ta laulis ohvitseride kursuse kooris.

Jõudnuna Rootsi ta õppis seal lühemat aega ühe rootslase juures, aga lahkus peagi Inglismaale, kus ta jätkas lauluõpinguid itaallase Cunelli juures.

Ta arvab, et just seal saigi ta õige häälekooli kuna Tartus R. Jõksi juures ei leidnud ta õigeid näpunäiteid, sest Jõksil polnud enesel kõrgeid hääletoone ega mõistnud neid ka teistele õpetada. Cunelli oli aga hea itaalia kooli mees, kes suutis oma õpilasile parimat õpetada. Inglismaal olles Tari laulis kolm korda raadios ja esines kokkutulekuil. Cunellilt saadud õpetuse alusel on ta end pidevalt treeninud lauldes siin ka kitsama ringkonna koosviibimisil ja mõned aastad Peetri koguduse segakooris Cantate Dominos.

Küsimusele millist reaktsiooni ta uus lauljaamet ta patsientide hulgas tekitas, jutustab ta, et selles oli väga suur üllatusmoment kui kuuldi, et nende arst on laulev doktor.

Isegi kanadalased, kes juhtusid heliplaati eesti äri aknal nägema, ei uskunud oma silmi ja tulid küsima, kas see on ikka õige ning ostsid oma uudishimu rahuldamiseks heliplaadi.

Patsiendid on väga rahul, üks neist seletas, et „panen plaadi peale, võtan kaane kaissu ja tunnen end hästi". Kolm inimest, kes on heliplaadi ostnud on nüüd pidanud ka grammofoni ostma. Üldiselt on sellest saanud rohkelt kasutatav kinkeese ja mõnele on juba rohkem kui üks kingitud. Patsientid on huvitatud juba järgmisest heliplaadist ja tulevad omapoolsete soovidega, et ta laulaks järgmine kord seda ja seda.

Nii et juttu on juba järgmisest korrast. Ta ütleb, et see on mõeldav kuna laule jäi üle. Ometi on heliplaadi sisselaulmine väga nõudlik ettevõte. See nõuab palju harjutusi ja tööd. Õnneks oli G. Iltali orkestril indu tööks. Kuna kõik olid amatöörid, siis oli töökoorem väga suur. Seda raskendasid veel mängijate erilised tööajad, nii et pühapäeva hommik oli ainus aeg, mil kõik olid vabad ja said nii harjutama kui ka sissemängima tulla.

See on rohkeid kogemusi andev tegevus ja nõuab korduvat uuesti alustamist, sest iga väikseim viperus tähendab otsast alustamist.

Aga igaühel oli indu ja huvi selleks tööks.

Esimesed tulemuste hindajad olid dr. Tari tütred. Noorem Karin õpib praegu näitlemist ja sellega koos ka laulu ning teeb oma õpetaja dr. Vinci juures täpselt samu harjutusi kui isa tegi Inglismaal. Ta on mänginud kooli teatris ja esines just maikuu lõpul Younge People's Theatre'is. Nii on isa lauluhuvi vähemalt ühe tütre juurde edasi pärandunud.

Laulev doktor on oma esimese heliplaadiga kuulajaini jõudnud. Need on tuntud laulud, eriti just vanemale sugupõlvele, kes tõenäoliselt võtavad need esitatud viisid tundeküllaselt vastu. See kaotatud noorusaja romantika on neis uuesti elustatud ja sel on just vanemaile tervendav mõju.

Üksik meesterahvas
otsib tuba koos köögi,
vannitoa ja autogaraazhiga Lääne-Torontosse. Helistada õhtul kella 7—8 vahel, tel. 762-9964.

H. KIVI
INCOME TAX & INVESTMENT CONSULTANT
TEL. 759-3588
50 MUNSON CR. SCARBORO, ONT.

Suur väljamüük — 20% HINNAALANDUST
Mõned kaubad müügil 20—50% hinnaalandusega
SUOMI-AITTA
ESMAJÄRGULISED IMPORT-ARTIKLID SOOMEST
2031 YONGE ST., TORONTO, ONT. M4S 2A2 ● TELEFON 483-6650
Äri lahtioleku ajad: teisip., kolmap. 10—6, neljap., reedel 10—7.30 ja laup. 9.30—5.30. Esmaspäeviti suletud.

Talvel suur, suvel väike

Eestlaste elust Fort Lauderdale'is

Florida on omapärasemaid USA osariike. Talvel paisub suureks ja võimsaks, nagu suureks linnaks, suve tulles vajub üha väiksemaks nagu lakkaks elamast. Aasta jooksul külastab keskmiselt Floridat 25—30 miljonit inimest. Möödunud külm talv tõi ka erakordselt rohkesti eestlasi tänavu siia. Nii mõnigi siine inimene arvab, et tema maja või korter on liiga käidavas kohas, kuna külaliste ja külastajate vastuvõtt on talveknudel igapäevane asi. Kuid see tehakse suvel tasa, kui siit minnakse põhjapoole „talvitama". Kevadel valdab siin inimesi mingi rahutu vaim, minna kuhugi, käia kusagil. See valdab ka siinseid eestlasi.

Esimestena sõitsid kahekuisele reisile siinne seltskonnategelane Ida Maldur ja Valter Kuusik. Nende reis läheb üle Toronto Vancouveri Eesti Päevadele. Neile järgnevad Vancouveri Oskar ja Meeta Lembitud. Harald ja Erna Luningud alustavad oma reisi põhjapoole juuni keskel. Sõidu Euroopasse teevad Hugo ja Irene Jansenid. Mehhikost saabusid äsja tagasi Veleida ja Edgar Totsased.

Möödunud talvisest seltskondlikust tegevusest võib märkida Fort Lauderdale Eesti Vabariigi aastapäeva.

See ei jäänud maha meie suurtest eestlaste keskustest kavaliselt, korralduselt ega ka rahvaarvult. Nagu kuuleme siinsetelt seltskonnategelastelt, on tulevaks talveks ette nähtud suurem ja laialatuslikum programm, mis suudaks pakkuda suvitajaile ja siin elavaile eestlastele rohkem vaheldust. Kavatsetakse tagasi tuua noored meie ühiskonda, kes praegu on sulanud ameerika ühiskonda. Samuti otsitakse võimalusi koostööks Kesk- ja Lääne-Florida eestlastega.

Palju tööd on olnud noorel muusikamehel Thomas Hinnol, kes on pidanud oma koolitöö kõrval esinema kohaliku orkestriga kaheksal kontserdil. Peale selle on Thomas leidnud aega esinemisteks eesti oma üritustel, esinedes solistina.

Kuid on olnud ka kaotusi. Florida eestlaste ridadest varisesid manalasse kaks tublit eesti meest. Esimesena kustus Handu Kari, kes oli Eesti Vabariigi politseiperes hästi tuntud. Pika ja raske haiguse tõttu oli ta sunnitud siinsest seltskondlikust tööst tagasi tõmbuma. Mõned nädalad hiljem varises manalasse üks siinne tublimaid seltskonnategelasi, Evald Evola. Kadunu oli mitmel korral Miami Eesti Kultuurklubi juhatuses, täites eeskavalisi osi ja ei jäänud kunagi pealtvaatajaks, kui oli tarvis Eesti asja edasi viia.

Nagu kuulda on eestlaste korterimaja ehitusprojekt „Condominium Tallinn" pooleli jäänud. See on suur kaotus siinsetele laialipillatud eestlastele. Loodetakse, et leitakse uusi võimalusi ja uusi ideid, sest inimeste huvi ühise eesti korterimaja vastu on küllalt suur.

H.H.

RISTSÕNA NR. 934

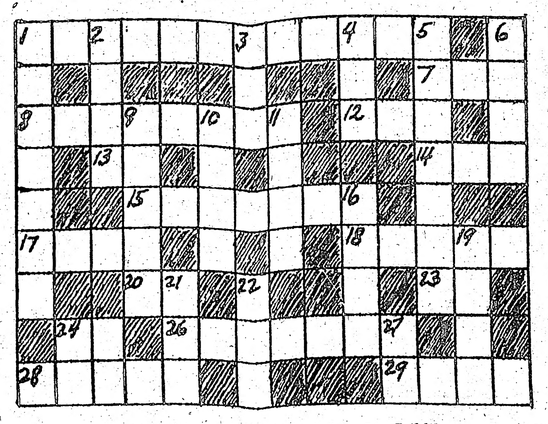

Põikread: 1. Eesti suurmees 19. sajandil — eesnimede esitähed ja nimi, 7. Eesti riigivanem ja diplomaat, 8. Omapärane kuju antiikajal, 12. Lahtine koht, 13. Noot, 14. Minul, 15. Linn Eestis, 17. Teritab, 18. Eesti kunstnik Austraalias, 20. Eesti karikaturist nimimärk, 23. Võõrkeelne eitav sõna, 24. Pikkusmõõdu lühend, 26. Riik Ameerikas, 28. Tants, 29. Varem.

Püstread: 1. Kuulsa helilooja ainuke ooper, 2. Õppeasutus, 3. Jook, 4. Piirkond, 5. Linn Norras, 6. Okastega loom, 9. Kuulsamaid filmitähti, 10. Linnu kehaosa, 11. Puhastusvahend, 16. Eesti luuletaja, 19. Lill, 21. Küsimus, 22. Maakaaslane, 24. Isiklik asesõna, 27. Noot.

RISTSÕNA NR. 933 LAHENDUS

Põikread: 1. Amsterdam, 7. Aut, 9. Naaber, 10. Kuub, 11. Gong, 12. Aadlik, 13. Puruks, 15. Isak, 16. Tagavara, 19. Rünnakul, 21. Alad, 23. Domini, 24. Karask, 27. Tiba, 28. Roop, 30. Võigas, 31. Ink, 32. Vaika saar.

Püstread: 1. ASK, 2. Maurus, 3. Tobruk, 4. Rägastik, 5. Anna, 6. Magava, 7. Abel, 8. Traktaadi, 13. Piirikivi, 14. Raun, 17. Goldmark, 18. Auli, 20. Austav, 21. Amores, 22. Angola, 25. Riik, 26. Kisa, 29. Pär.

Usklikud N. Liidus paluvad abi

MOSKVA — N. Vene baptistid ja nelipühalased esitasid lääne korrespondentidele kirja, milles apelleeritakse lääne abi poole usuvastase tagakiusamise lõpetamiseks N. Venes.

Kirjas öeldakse, et mõni päev tagasi on KGB võtnud ülekuulamisele nelipühalaste peapiiskopi Nikolai Gorotoi, samuti mitmeid teisi usujuhte. 1300 baptisti ja nelipühilast on esitanud palve N. Venest lahkumiseks, kuid nendele tehakse takistusi ja kiusatakse taga.

Kirjas mainitakse, et juba 60 aastat on N. Liidus usku taga kiusatud ja pöördutakse palvega president Carteri poole, et ta oma mõjuvõimuga aitaks, et „usukultuste" harrastamise pärast arreteeritud isikud vabastaks vanglatest ja et kristlastel, juutidel, etnilissakslastel lastaks välja rännata.

Lääne-Saksamaa kirikumehed Tallinnas

Märtsikuu kolmandal nädalal külastas Tallinna 60-liikmeline turistidegrupp Lääne-Berliinist. Küllastajate hulgas oli viis pastorit ja mitmete kirikukooride liikmed.

Nad tutvusid linnaga ja võtsid osa jumalateenistustest Nevski katedraalis ja Toomkirikus. Viimases anti jutlustamise võimalus Lääne-Berliini Zehlendorfi kiriku superintendent M. Karnetskile. Jutlust tõlkis koguduse liikmeile Tallinna praostkonna praost, konsistooriumi assessor, Toomkiriku õpetaja Hiisjärv.

Tallinnast sõitsid kirikutegelased edasi Riiga ja sealt jälle koju tagasi, levitades kogemuste varal kinnitatud vene propagandaväidet, et usulisel tegevusel pole Baltikumis mingit kitsendust ega kontrolli.

Teejuhis jaanitulele

Kolmandat korda peab Hiidlaste Selts oma jaanituld Hiiukülas Nottawasaga jõe kaldal. Jaanipidu algab laupäeval, 18. juunil kell 1.30 p.l. jumalateenistusega, kus jutlustab pastor Edgar Toompuu Guelphist ja musitseerivad Asta ja Peter Kaups. Pärast jumalateenistust toimub Einar Vähi juhtimisel pallimäng ning noorperele korraldatakse killamängud. Perenaised Laine Vanaselja juhtimisel korraldavad taväkohase einelaua ja jaanituleks ilmub ka uus number „Hiiut". Videviku saabudes süüdatakse jaanituli ja pärast laulu- ja pillipalade esitust, kus esinevad „Säde" ansambel, Urmas Kärner jt., lauldakse ühislaule, kuulatakse naljajutte ning keerutakse tantsu haljal murul.

Toronto rahval sõita 400-pidi kuni Barrieni, sealt 26/27 mööda loodesse, kuni 26 paremale pöördub. Seda mööda ca. 15 miili läände, läbi Midhursti ja 'Edenvale'i ning üle Nottawasaga jõe, kuni Klondike Park Road paremale pöördub. Seda mööda umbes 2 miili, kuni teeviitega märgitud nurgal pöörduda vasakule, liivasele külateele, mis viib otse Hiiukülla.

Pererahvad — Martin, Vähi, Vähi ja Vainola, ning Hiidlaste Seltsi juhatus, ütlevad kõigile hiidlastele ja nende sõpradele südamlikult teretulemast!

© Eesti ajalooteadlane dr. Leena Kitzberg-Osteraas on kutsutud osa võtma tiilikoolide õppejõudude kahekuulisest seminarist Põhja-Carolina Chapel Hills ülikooli juures. Arutluste teemaks on perekonna osa sotsiaalajaloos. Osavõtt on seotud 2000 dollari suurusse stipendiumiga USA humanitaarteaduste edendamise sihtasutuselt. See valib osavõtjaid ülemaaliselt kandideerinud õppejõudude hulgast ja pakkus Leena K.-Osteraasile ka teist seminari fashismi ainestikul. Leena K.-Osteraas ja tema abikaasa dr. Gary Osteraas on ajaloo õppejõud Worcesteris, Massachusettsis asuvate ülikoolide juures. Nende kaks tiitart õpivad, muide, eesti täienduskoolis Manchesteris, Connecticutis.

„VABA EESTLASE" TALITUSES

RAAMATUID

müügil	Hind $	Saatekulu ¢
Ilme Ivandi — Pargi	2.50	35
Kuldne tammetõru — Näidendid ja ettekanded noortele	3.—	35
L. Wahtras — Liivaklass	2.50	15
Ravimtaimed, 250 retsepti	2.50	15
Enn Nõu — Vastuvett	5.—	40
Anna Ahmatova — Marie Under — Reekviem	3.50	35
H. Michelson — Skautlikul teel	3.—	35
H. Michelson — Noorsootöö radadel	4.30	35
H. Michelson — Eesti radadelt	2.—	35
Eduard Krants — Lumelillased (luuletuskogu)	3.—	15
Ilona Laaman — Mis need sipelgad (luuletuskogu)	3.—	15
Estonian Official Guide	5.—	40
Paul Laan — Mõttelend — Pilte ja peegeldusi	5.—	25
Herbert Salu — Utoopia ja futuroloogia	4.50	25
Karin Saarsen — Lohengrini lahkumine	4.50	15
„Triinu" ühsiknumbreid	1.25	
K. Inno — Tartu University in Estonia	8.50	40
A. Kubja — Kadunud kodud — mälestused	3.—	25
A. Kubja — Mälestusi kodusaarelt	2.—	20
A. Kubja — Palukesed	1.50	20
E. Uustalu ja R. Moora — Soomepoisid 426 lk. + 64 lk. fotosid	14.—	85
Leho Lumiste — Alamuse Andres — biograafiline jutustus kirjanik Oskar Lutsust	6.65	40
L. Lumiste — Atlandi aknal	2.10	40
L. Lumiste — Killad külas	5.30	40
A. Vomm — Ristsõnad I	2.50	20
A. Vomm — Ristsõnad II	2.25	20
A. Vomm — Ristsõnad III	2.25	20
A. Vomm — Ristsõnad IV	2.25	20
Ants Vomm — Minu hing (luuletuskogu)	20.—	40
K. Eerme — Surnud laevad ja elavad mälestused	1.50	15
K. Eerme — Päevata päevad ja ööta ööd II	4.—	40
S. Ekbaum — Ajatär (luuletuskogu)	4.—	30
Aarand Roos — Jumalaga, Kars ja Erzurum	4.—	30
J. Pitka — Rajusõlmed	8.80	40
T. Tamm — Need teod süüdistavad II	5.—	40
A. Käbin — Vaim ja muld	10.—	40
Urve Karuks — Kodakondur (luuletuskogu)	6.—	20

RAAMATUID LASTELE:

Kalevipoeg — Õppe- ja tööraamat lastele	2.50	50
Õpeta mind lugema I — (Õppe- ja tööraamat eelkoolialistele lastele värvitrükis)	3.—	40
Õpeta mind lugema II — Õppe- ja tööraamat eelkoolialistele lastele värvitrükis)	4.—	40
Eesti keele Harjutustik I	2.25	35

ARVI KORK

MEHHIKO TEEL

14.

Alt kostis veel korraks selli kiiret kabjamüdinat, ja siis oli ta kadunud. Ma ei läinud teda taga ajama, sest kartsin, et mafioso nr. 1 võib uuesti üles ärgata. Samuti pidin ma Luis Jose Maria'le esmaabi andma, sest see oli järsku istukile vajunud, kas tõukest, üllatusest või südame-atakist, seda oli momendil raske öelda.

„Caramba", pomises ta, „chingua tu madre . . . hijo de opputa!" Need on kõik koledad hispaaniakeelsed vandesõnad.

Läksin ja aitasin ta jalule. Pisut hingetu oli ta küll, aga siiski paistis tal siiski veel korralikult töötavat.

„Senor Companero", ähkis ta, „Camarada . . . milline kohkumine — kui tuppa sain, olid need kaks siin ees ootamas — üks sihtis selle suure pistolaga, mis nüüd senori käes on, mulle otse südamesse, kuna teine küsis — kus on need koerapojad, need americano'd, senores Kork ja Upping? Mina muidugi, et por Dios, ma ei tea, et ma ei tunne, olen ainult vaene peon, kes on saadetud", ja siinjuures vaatas ta mulle etteheitvalt otsa, „oma nahka turule viima — aga nemad ei uskunud. Ja siis nad lubasid mulle tuletikud sõrmeküünte alla torgata, kui ma ei ütle kus need americanod on, ja ma ei jõudnud veel midagi oma kaitseks välja mõelda, kui senor järsku pika hüppega sisse tuli, nagu El Tigre, ja haaras sellel bandidol kõrist, mis asjad järsku hoopis teiseks muutis . . ."

Muidugi ei rääkinud ta kõike seda inglise keeles, sest tal olid suure ähmiga need vähesed inglisekeelsed sõnad, mida ta teadis, meelest läinud, aga oma üllatuseks leidsin, et suutsin ta hispaaniakeelset mulinat teatud määral siiski jälgida. Mõned ingliskeelsed sõnad käisid tal vahetevahel hulka ka. Nii et saime asjad klaariks.

Pidin ta sõnademulina katkestama ja ta tähelepanu sellele juhtima, et meil polnud palju aega viita, kui tahtsime siit terve nahaga pääseda. Meil tuli asjad kokku pakkida ja siit jalga lasta, pronto!

Nii siis tegimegi. Ma sidusin äraminestanud mafioso käed-jalad Kiivi kingadelt võetud paeltega ja paari vana lipsuga kinni, me toppisime meie seitse asja kohvritesse, ma leidsin oma varanduse voodi alt üles ja pistsin ta tahataskutesse — niipalju siis sellest, et ettevaatus on tarkuse ema! Selle ettevaatuse tõttu oleksin peaaegu oma elust ilma jäänud, kui mul poleks rohkem õnne kui mõistust olnud. Sest need kaks caballerot olid siin ju tingimata mind ja Kiivi oodanud, ja võibolla poleks ma muidu siia tagasi tulnud, kui ma poleks oma raha ja reisitshekid voodi alla jätnud.

Otsisin oma nokkilöödud poisssõbra taskud läbi ja leidsin sealt veel ühe magasinitäie 45-kaliibrilisi püstolipadruneid, mis ma kaltalt võõrandasin. Tal oli seal samuti patakas peesosid, aga need ma jätsin talle alles — ei ole ju mõtet teist liiga madalaks teha, eks ole? Arvatavasti on tal seda raha nagunii tarvis, et hüppesse minna — vaevalt julgeb ta niipea Don Vittorio'le näo alla astuda, alandlikut öeldes, et kallis kasuisa, anna andeks, aga see gringo keda me püüdma läksime, võttis mult mu müristaja ära. Et algusest pani käe saljatagant kõrile, ja siis võttis tuliriista, ja ajas teise sõbra üle maa ja mägede, ja trammiraha ka ei jätnud mulle, et ole hea mees anna mulle paarsada peesot laenuks. Ei, see oleks veidi liiale läinud, arvasin mina. Las ta hoiab alles oma raskelt-teenitud moneedid, tõmbab paar korda sügavalt hinge ja siis läheb tervise-paranduse puhkusele, ütleme näiteks Puerto Vallartasse või mõnda teise sellisesse kuulsasse kohta — istub seal ja ootab, kuni kasuisa talle andeks annab, eks ole?

See sell paistis tõesti kõva peaga poiss olevat; suurest muhust hoolimata hakkas ta juba elumärke andma, kui me kikivarvul tuba 418-dast välja hiilisime. Pole kahtlust, et paari minuti pärast õnnestub tal end meie viletsatest köidikutest vabastada ja võibolla meile järele tuikuda. Aga selle aja peale lootsime olevat neilt mailt lahkunud.

Läksime liftiga alla, kummagil kohver näpus, astusime leti ette ja nõudsime arvet. „El Cuenta, por favor!" ütlesin ma uhkelt, taskusse reisitshekkide järgi ulatades, mis mul ju nüüd jälle käes olid.

Aga Senor Puta ei paistnud sellega rahule jäävat. Ja vahepeal olid talle jälle need kaks musklis bandidot kaaslasteks tekkinud, kellega ta eile leti ääres oli jutelnud, kui me sisse tulime.

„Senor", ütles senor Puta, „mulle ei paista see õige olevat, et te niiviisi ilma ette ütlemata välja kolite.".

„Senor", vastasin mina, salakesi sõrmedega püstolikaba silitades, mulle on see üsna issanda üks-kõik mis sulle õige paistab või mis mitte. Ütle, kui palju me võlgneme, ma maksan ära ja siis adios."

„Mitte nii kiiresti", õiendas senor Puta, „enne peame teie toa ära vaatama, kas kõik on korras ja midagi pole kadunud. Ja siis peab José —", ja ta viipas ühe nendest sandi palgega bandidodest enda poole, „siis peab José tühjad padelid ära lugema, et teie jooke välja arvestada. Seepärast on mul väga kahju, senor, aga te peate siin nii kaua ootama, kuni oleme kõik need asjad järgi kontrollinud."

Nüüd oli hea nõu kallis. Ma ei tahtnud, et nad me toast selle pooluimase mafioso leiavad, sest et siia tuleb igavest õiendamist ja seletamist. Teisest küljest, vaevalt oleks see ilus, kui ma oma äsjavärvatud automaatpüstoli püksivärvi vahelt välja tõmbaksin ja nad teelt eest kamandaksin. Seepärast otsustasin diplomaatlik olla.

Ulatasin oma reisukohvri Luis'ile ja ütlesin: „Väga hea. Senor autojuht, viige mu kohver autosse ja oodake mind — olen varsti väljas. Vahepeal lähen ma ja võtan baari ääres mõned joogid, kuni te me toa järgi kontrollite ja arve valmis teete, senor arveametnik."

Ütlesin nii ja pilgutasin Luisile silma. Vana revolutsionäär, küllap ta aru peaks saama. Siis pöörasin tervele grupile selja ja sammusin lifti poole tagasi, et kord allpoole, ujumis-basseini äärde minna, kus ju ka baar asus. Seal serveeriti just parajasti päeva esimesi tequilakokteile. Ja sealt läks teine lift maja esiküljele, kus loodetavasti Camarada Luis mind varsti ootamas oli.

Silmanurgast nägin, kuidas Luis kohvritega ukse poole trügis, kuna senor Puta oma musklipoistele märku andis, et üks neist peaks mulle seltsiks tulema, kuna teine üleval tuba kontrollib. Nii siis juhtuski. Üks sell astus minuga koos lifti, kuna teine treppi mööda üles jooksis.

„Buenos Dias", ütlesin ma sellele, kes mind valvama oli saadetud, „kuidas on siis sinu nimi, mu väikesekene?" Just nii, „chiquito", väikesekene. Muidugi tähendab „chiquito" ka poissi, kuna „chiquita" tähendab tüdrukut. Ja väiksed on nad ju mõlemad.

„Ära hüüa mind Chiquito'ks, Gringo — mu nimi on Ramon!"

„Okei, Ramon", sõnasin mina, „tore oli sind kohata." Siis tõmbasin oma 45-kaliibrilise püksivärvli vahelt ja andsin talle sellega kõmmu kuklasse. Ta oli kõva peaga poiss, vajus ainult põlvili, nii et pidin talle teise kopsu veel andma, enne kui ta maha heitis ja ära uinus. Kui lift basseini- ja baarikorral peatus, astusin välja ja saatsin lifti alla keldrikorrale, samal ajal nuppu „occupada" vajutades. „Occupada" tähendab et see lift on kinni. Ja kinni ta ju oligi, sest Ramon puhkas lifti põranda, arvatavasti või vähemalt loodetavasti mitmed head minutid veel.

Tundsin end nüüd palju paremini, sest see pool-paljas olukord, kus olin ilma tuleriistata pidanud ringi jooksma, oli nüüd möödas. Nüüd oli mul toekas riist vöö vahel ja ma ei pruukinud enam varjude eest kõrvale põigelda. Samuti teadsin, et ma ei olnud ainult vaime näinud, kui Don Vittoriot salakavaluses kahtlustasin. Ei, mu vaist oli ka seekord õieti funktsioneerinud, olin ta sitsiillase-tembud läbi näinud ja need üle trumbanud. Seepärast tundsin end päris hästi, kui vilistades liftist välja astusin.

Sammusin baari äärde, kus baaripoiss parajasti klaase ritta ladus, ja otsustasin, et teen ühe lühikese. Esimesed kliendid olid juba siinseal istet võtmas ja ligidases söögisaalis lõpetasid varajased tõusjad oma hommikueinet.

„Una cerveza, por favor", sõnasin baaripoisile ja viskasin kümnepeesolise letile. See äsjane töö ja tegevus oli kurgu väga kuivaks teinud.

(Järgneb)

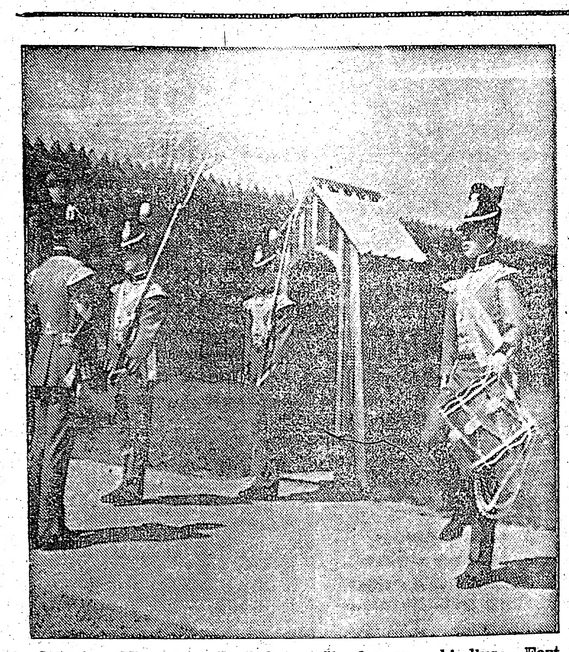

Ontarios, Niagara-on-the-Lake'is võivad vana kindluse Fort George külastajad jälgida vahtkonna vahetuse tseremooniat kindluse õuel. Sõdurid kannavad 19. sajandi alguse briti sõdurite ehtsaid mundreid. Canadian Government Travel Bureau foto

Hiiurootslaste sisserännust Eestisse

Kuna hiljuti on olnud mitmeid sõnavõtte meie lehtedes reigirootslastest ja nende järeltulijaist Vanarootsiküla elanikest Dnjepri kaldalt, siis oleks kohane vaadelda ka lähemalt nende saabumist Eesti rannikule.

Teatavasti on ajaloolaste arvamised eestirootslaste saabumisaja kohta varieerunud tugevasti, kuid seda teaduse arengust sõltuvalt. Vanemate teadlaste arvates on rootslased asunud Eesti rannikuile juba viikingiajal, mõnede arvates veelgi varem, ja on esitatud teese, et eestirootslased ei tulnud üldse Rootsist, vaid on ürg-germaani rahva jäänus Eesti rannikul, ning on olnud seal juba enne eestlasi. Viimast teesi ei tarvitse me tänapäeval enam tõsiselt võtta, kuna teame, et germaanlaste tung põhja (skandinaaviasse) sündis hoopis hiljem kui laplaste ja soome-ugrilaste asumine jääst vabanevatele aladele. Ka on arvatud, et eestirootslased on killuke gootide järeltulijaist, kes teatavasti rändasid välja rahvaste rändamise ajal Götamaalt ja Ojamaalt.

Viimane arvamus baseerub keelelistele sugemetele, kuna ruhnu, noarootsi, riguldi, vormsi ja reigi murrakutes on tugevasti märgata sugulust ojamaalaste keelendiga.

Carl Russwurm, kes on eestirootslaste ajaloo varasem ja teenekamatest uurijatest, arvas, et rootslased asusid Eestisse juba viikingiajal, moodustades n.ö. sõjaväelised baasid, et kaitsta kaubavahetust ja liiklust idaga. Selle arvamuse aluseks olid rootslaste-ojamaalaste linnad Kuramaal, Seeburg ja Apulia.

Soomerootslasest ajaloolane T. E. Karsten pidas rootslaste sisserännu ajaks veelgi varasemat aega, toetudes keelelistele laenudele. Sõnad nagu kuningas, kihl, ader, raud, reede, laupäev jne., viitavad tihedale kontaktile rootslastega juba vanemast raua-ajast.

On tõenäolik, et ajutisi rootslaste asulaid leidus juba tollal, kuid kindel on, et toonaste ja ajalooliste rootsi koloniide vahel Eesti rannikuil puudub kontinuiteet.

Viimasest aastatuhandest e.Kr. leidub Sõrve poolsaarel skandinaavlaste laevakujulisi kivikalme, kuid pidevat asustust kuni ajaloolise ajani seal ei saanud olla.

Eestitaanlasest teenekas ajaloolane Paul Johansen väidab, et rootsi kolonisatsioon Eesti rannikuil, mis püsis meie päevini, sai oma alguse alles keskajal, pärast saksiaste ja taanlaste poolt maa okupeerimist ja rahva ristimist. Ehkki meil on pagana-aegseid kohanimesid rootslaste poolt antud, nagu näiteks Odinsholm, Torsgrund, Harg jne., tõestab Paul Johansen oma 1951. a. publitseeritud töös „Nordische Mission, Revals Gründung und die Schwedensiedlung in Estland",

et arheoloogiliste leidude puudusel, keeleliste laenude ja pärimuste alusel võime kindlad olla, et pidev ja laialdane rootslaste asumine Eesti rannikuile seni asustamatuile aladele toimus 13. ja 14. sajandeil.

Selle väite üheks aluseks on asjaolu, et eestirootslaste keelepruugis ei kutsutud Rootsit Sverige (see tuleb sõnast Svearike), vaid lihtsalt Svenskland, kuna sõna Sverige on hilisemast daatumist.

Varaseimaks säilinud dokumendiks, mis väidab rootslaste asumist Saare-Lääne piiskopkonnas, on kirjutatud Haapsalu raekohtu poolt aastal 1294. Selle dokumendi alusel peab Paul Johansen tõenäoliseks sisserännu ajaks aastaid 1279—1294. Loomulikult ei lõppenud sellega sisseränd, vaid veel palju hiljem on roostlaste kolonii värsket verd Rootsist juurde saanud. Hiiumaa osas on aga säilunud dokumentidest varaseimaks tuntud vabastuskiri ordumeister Johann Wolthusen van Herse poolt 22. märtsil 1470, mis vabastas ordualadel asuvaid rootslasi sellest hetkest kuni igavesti töökohustusest mõisale ja kuulutas nad vabadeks meesteks.

Et rootslased Saaremaalt Hiiumaale varem kui a. 1300—1450 ei saanud tulla, tõestab Saare-Lääne piiskopkonna jagamist orduga kirjeldav dokument aastast 1254, mis nimetab Hiiumaad „insula deserta", s.t. asustamata saar.

Niisiis toimus Hiiumaa asustamine sämaaegselt eestlaste ja rootslaste poolt, ning peamiseks lähtekohaks oli Saaremaa.

Kuid teaduslike uurimuste kõrval esineb ka legendaarseid ja pärimuslikke teese asustamisaja ja -koha suhtes. Üheks vanemaks neist on prof. E. Blumfeldti uurimuste kohaselt pala „Gutasagas", mis jutustab Ojamaa ülerahvastamisest a. 1050 ja Landstingi otsusest saata 1/3 rahvast välja. Saaga jutustuste kohaselt purjetasid nad poolteist ööpäeva kirdesse ja jõudsid saarele Thage-Iti, mis pidi olema niisiis Hiiumaa (Dagö-Hiidenmaa). Seal ei püsinud nad aga kaua, vaid purjetasid edasi, seekord kagu suunas ning mööda laia jõge (Väina) üles. Rohkem saaga ei räägi ja arheoloogial ei ole mingeid andmeid lisada. Hiiurootslaste endi hulgas liikus aga sootuks lihtsam legend nende asumisest Hiiumaale.

Nimelt olevat nad tulnud Roslagenist augustis 1681 ning olid sõdurid koos oma mõrsjate ja naistega, keda Karl XI paigutas Hiiumaale garnisoniks.

Selle legendi vastu räägib mitu fakti: Hiiumaal ei olnud tollal mingit sõjaväelist garnisoni ja keeleliselt on hiiurootsi murrakud rohkem seotud Gotlandi kui Roslageniga, ajalisest aspektist rääkimata. Seesama legend, jõudes koos reigirootslastega Ukrainasse, oli muutunud sedavõrd, et lähtekohaks enam ei olnud Roslagen, vaid Eesti mander ja asumisajaks aasta 1632, nii et nad väljasaatmisajal olid olnud Hiiumaal 150 aastat ja mitte sada aastat, nii nagu algupärand jutustas. (Andmed teosest: Jan Utas, Svenksbyborna, Stokholm, 1959).

Kokkuvõttes võime konstateerida, et ehkki kontakt ja ajutised asustused eksisteerisid Rootsi ja Eesti rannikualade vahel juba eelajaloolistel aegadel, püsiv koloonia Eesti rannikuil sai alguse alles pärast Eesti vallutamist taanlaste ja saksiaste poolt.

Uut verd Rootsist on aga tulnud mitmetel aegadel kuni „kuldse Rootsi ajani" välja.

Keeleliselt moodustavad eesti-rootslaste murrakud põhiliselt kolm tugevasti erinevat gruppi: põhjarannik (Naissaare), kus on domineerivaks soomerootslaste keelepärand; läänerannik, kus on keelelisi sugemeid nii Ahvenanmaalt, Roslagenist, Götamaalt kui ka Gotlandilt (peamiselt); ja Ruhnu, kus on peagu puhas gotlandi keelepärand. Kõik need on aga väga vanad sugemed.

E.P.

Majanduslikkude raskuste kiuste lugeja lauale

Ajakirja „Tulimulla" toimetaja kirjanik Bernard Kangro räägib meie kultuuriajakirja probleemidest

Avaldasime hiljuti meie lehe kaastöölise Antoni Truuvert'i jutuajamise Eesti Kirjanike Kooperatiivi juhataja kirjanik Bernad Kangroga. Kuna eeldame, et lugejad tunnevad huvi, kuidas käib meie ainukese korrapäraselt ilmuva kultuuriajakirja „Tulimuld" käsi, mille toimetajaks Bernard Kangro on olnud asutamisest peale, toome ära hr. Truuvert'i jutuajamise väsimatu toimetajaga.

„Maikuul, 1950 kirjutasid Sa „Tulimuld" nr. 1 saatesõnas muuhulgas: „Tungiv vajadus püsiva, tõsisema sisuga ajakirja järele, mis haaraks kõiki kultuurialasid ja oleks ühendusepidajaks paljudesse maadesse laialipaisatud eestlaste vahel, on sundinud trotsima kõiki raskusi, mis ajakirja väljaandmine enesega kaasa toob. See on sundinud unustama varemini paguluses ilmunud sellelaadsete ürituste majanduslikkudesse raskustesse takerdumise, tänuväärsete algatuste vaibumise."

Tulimuld alustas äsja oma 28-dat aastakäiku. Ilmselt oled suutnud võita kõik takistused, mida nii selgelt ette nägid."

„Ja, aga see pole olnud kerge. Toimetan ajakirja nõudliku kirjastustöö kõrval niiöelda isikliku misjonitööna, kuna vajadus sellise ajakirja järgi on ilmne."

„Millised on peamised raskused „Tulimulla" väljaandmisel? Kas kaastöö osas või majanduslikul pinnal?"

„Kaastööd on alati olnud piisavalt. Raskused on majanduslikku laadi.

Suurenenud trüki- ja postikulud viiksid tellimishinna liiga kõrgele, mistõttu peame paratamatult aktsepteerima igaaastase puudujäägi."

„Kas Kooperatiiv või „Tulimuld" saab mingit riiklikku või muud toetust?"

„Eesti Kirjanike Kooperatiiv on end alati ise majandanud. „Tulimuld" näitas eelmisel aastal 14.000-kroonilist (ca $3.700.—) puudujääki, mille katteks õnnestus esmakordselt hankida 10.000-kroonilist toetust. Ülejäänud 4.000 krooni tuli mul maksta omast taskust."

„Sa mõtled, puudujääki ei katnud Kirjanike Kooperatiiv vaid Bernard Kangro kui eraisik?"

„Täpselt nii. „Tulimuld" on iseseisev ettevõte, mitte osa Kirjanike Kooperatiivist."

„Kui suur on ajakirja tellijaskond?"

„Nii nagu Kooperatiivi osas vanema generatsiooni eluareenilt lahkumise tõttu liikmete arv on vähenenud,

nii ka „Tulimuld" on pidanud oma kartoteegist kustutama igal aastal hulga nimesid, mistõttu tellijate arv on langenud alla 1.000-de."

„Ilmselt on vajadus uute tellijate järgi suur. Mida pakub siis ajakiri oma lugejaile?"

„Meie sihid ja taotlused on jäänud samaks, mida deklareerisin ajakirja esimeses numbris 27 aastat tagasi. Tsiteerime toimetajat aastast 1950:

„Tulimuld tahab olla eesti kultuuri säilitajaks ja arendajaks, kultuuritahteliste eestlaste ühendajaks, kasvava noorsoo äratajaks ja sidujaks oma rahva igivana ning elujõulise kultuuri külge. „Tulimuld" toob oma lehekülgedel ilukirjanduslikku uudisloomingut, sisaldab artikleid, ülevaateid ja arutlusi eesti kirjanduse, kunsti, teatri, muusika ja kõikide rahvuslikkude teaduste vallast.

„Tulimuld" ... registreerib kokkuvõtlikult kogu meie kultuurilist tegevust kõigil mail, kus eesti keel kõlab."

Need on väärt eesmärgid, mille järgi ajakiri on ligi kolm aastakümmet truult käinud. Kas siis ei ole teid ja võimalusi ajakirja edasise ilmumise kindlustamiseks? Muidugi on. Majanduslikult heal järjel eestlaskonnal tarvitseb vaid end oma mugavusest veidi üles raputada ja ulatada käsi tublile toimetajale ja väljaandjale Lundis, Rootsimaal.

Sest ega keegi meist ei taha kinnitada punaste okupantide väiteid, et eesti pagulaskond elab vaid mammona orjamisele, olles unustanud oma isade kultuuri ja sageli isegi keele.

„Tulimuld" ilmub neli korda aastas suurekaustalise mahuka väljaandena, maksab $17.— aastas. Tellimisi võtavad vastu kõik Eesti Kirjanike Kooperatiivi esindajad. Toronto esindaja kirjanik Arved Viirlaid, tel. 691-9036.

Toimetaja Hannes Oja oma äsjases ülevaates „Tulimuld 1976" ütleb: „Tulimuld täidab suuri kohustusi meie kultuuri vaatlejana, hindajana ja avaldajana. Kultuurihuvilistel tuleb täita oma kohustus ajakirja vastu tellijaina ja lugejaina."

Autori järelmärkus: Et meie noored tunnevad huvi meie kultuuriajakirja vastu ja omapoolselt toetavad sooja südame (ja pangatshekkidega) ta ilmumise jätkamist, selgus äsjasel juhtkonna järelkasvu seminaril Trent'i ülikoolis, kus mõnekümnest osavõtjast tervelt 22 astus „Tulimulla" uuteks tellijaiks. Seejuures olid paljud osavõtjad juba varem ajakirja tellijad, samuti oli osavõtjate hulgas mitmel juhul ühest perekonnast rohkem kui üks osavõtja, mis tähendab, et seminari lõpul olid praktiliselt peagu kõik osavõtjad „Tulimulla" tellijad.

A. TRUUVERT

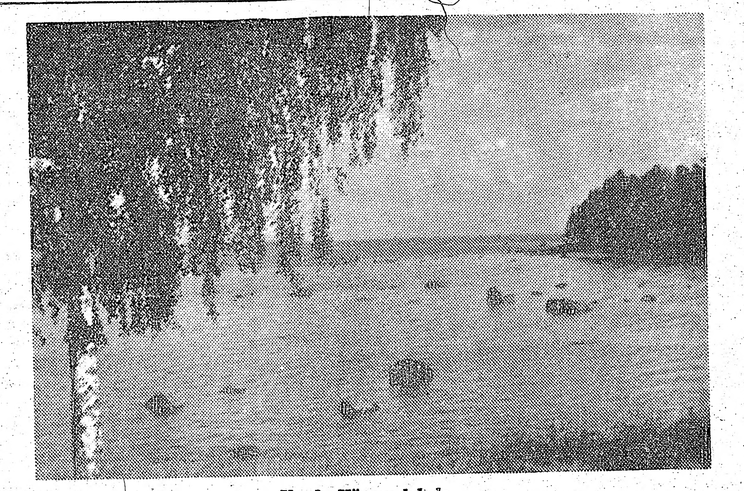

Vaade Käsmu lahele.

Inflatsioon Islandil 34,5 prots. aastas

PARIIS — Lääne tööstusmaades on inflatsioon vähenenud ja oli 9% aastas. Tõsisem inflatsioonioht valitseb Islandil, kus selle normiks on 34,5%. Järgneb Portugal 24,1%-ga. Väikseim oli inflatsioon Shveitsis, kus see oli ainult 1%.

Märtsikuu statistiliste andmete järgi oli inflatsioon Kanadas 7.4%, Soomes 12,1%, Ühendriikides 6,4%, Rootsis 9,5%, Lääne-Saksamaal 3,9%, Inglismaal ja Iirimaal 16,7%, Taanis 8,6% ja Norras 9,1%.

Valentin Tiisre 80-aastane

14. mail tähistas paljudele tuntud tolliametnik Valentin Tiisre 80. a. sünnipäeva. Juubilar on sündinud ja üleskasvanud Tallinnas, kus ta isa tegutses äri ja foto alal. Hariduse on juubilar omandanud Tallinnas Gustav Adolfi gümnaasiumis, astus vabatahtlikuna tsaari sõjaväkke Esimese maailmasõja päevil. Lühikese aja möödudes siirdus Tallinna kahurväe ja kindlustuse patarei-staabi teenistusse reservi lastud sõjaväe ametnikuna.

Vabariigi algpäevil teenis Raudteede Peavalitsuse Politsei kantselei ametnikuna ja hiljem van. konstaablina Tallinna raudtee sektoris. Siirdus 1921. a. tolli Peavalitsuse teenistusse, kus töötas kuni okupeerimiseni. Sakslaste tulekul asus firma Carl F. Gahlnbäcki teenistusse sadama deklarandiks ja laevade varustajaks.

Enamlaste teistkordsel sissetulekul Eestisse siirdus Saksamaale ja hiljem asus Rootsi, kus töötas kuni Kanadasse siirdumiseni.

Kanadas töötas alul Oshawas, hiljem asus elama Torontosse, olles siin Toronto Eesti Advent koguduse laekuriks, raamatupidajaks ja organistiks.

Juubilar abiellus 1931. a. Terese Piilbergiga ja sellest abielust on tütar, Eesti ühiskonnale tuntud lauljatar Tamara Norheim. Juubilaril on kuus lastelast, kelledega viidab palju oma vabast ajast. Kuna juubilar on suur muusikamees, nii on ta õpetanud lapselastele armastust muusika vastu. Praegugi oma kõrges eas veedab ta tunde klaverit mängides.

Sitke ja väsimatu töömehena võttis juubilar aktiivselt osa seltskondlikust tegevusest. Praegu võtab energiliselt osa Toronto Pensionäride Klubi tegevusest.

Oma kõrgest vanusest hoolimata on juubilar hea tervise juures ja tema noorusliku olemuse saladus seisab vist igas hommikuses mediteerimises.

Külalislahkus, humoorikullus ja optimism on loonud juubilarile suure sõprade ja tutvuse ringkonna. Sel tähtsal juubeli sünnipäeval õnnitlevad teda sugulased, arvukas sõprade pere ja koolivennad üle maailma, soovides järgnevaiks aastaiks edu ja tervist.

N. VALGE SEN.

● Merike Tomberg-Schenker esines Manhattanis Nagle St. algkoolis, kus õpib ta tütar, kõnega Eestist, esitades lisaks veel eesti muusikat ja ka Eesti hümni. Esinemine äratas suurt huvi ja võeti kooli poolt vastu tänuga. Merike Schnenker töötab ka skautidegaidide juhina sama piirkonna üksuses.

Kuldrahad kuninganna juubeliks

OTTAWA — Üle 300.000 100-dollarilist kuldraha antakse välja eeloleval septembrikuul kuninganna Elizabeth II hõbejuubeliks, teatas Royal Canadian Mint. 22-karaadilisel rahal, mis sisaldab pool troi untsi kulda, on kuninganna portree, mille on kujundanud Toronto kunstnik Raymond Lee. Teisel poolel on provintside ja territooriumide ametlikud lilled.

Varem sel aastal on rahapada andnud välja juba erilise hõbedollari kuninganna juubeli tähistamiseks. Samuti antakse suvel välja eriline hõbemedal.

Florida ei poolda naiste üheõiguslust

Praegu käib osariikides seisukoha võtmine naiste üheõigluse küsimuses, et vastavat täiendust viia põhiseadusse. Senini on küsimuse pooldavalt otsustanud 35 osariiki. Neist kolm võtsid hiljem oma jaatavad otsused tagasi. Asja toimus küsimuses hääletus Florida osariigi parlamendis. Seal langetati eitav otsus häältega 21:19.

Maksvusele pääsuks on vajalik 38 osariigi poolt-olemine kuni märtsini 1979. Ei ole kahtlust, et see täiendus läbi läheb.

ADVOKAADID

ENN ALFRED
ADVOKAAT-NOTAR
Room 1912, Royal Trust Tower,
Toronto Dominion Centre
Postiaadress: P.O. 326, Toronto
Ont. (Bay & King) M5K 1K7
Telefon: 869-1777
24-tundi telefoni valveteenistus

ADO PARK, LL.B.
HETHERINGTON, FALLIS
&
PARK
Advokaadid-notarid
365 Bay St., Suite 401. EM. 3-4451
Õhtuti HI. 7-2017 või 929-3425

RAAMATUPIDAJAD

JOHN E. SOOSAAR, C.A.
Chartered Accountant
725 Don Mills Rd. Suite 402
Don Mills, Ontario
483-6308, 429-4944

ARSTID

LEO KANN, D.C.
DOCTOR OF CHIROPRACTIC
212 Dinnick Cr.
Tel. 489-0562

World famous Pianos
Hea klaver on
eluaegne investeering!
Suur valik tanduva
hinnaalandusega.
Ka rentimine.
Saadaval kõik muusika
instrumendid.
Remeny
HOUSE OF MUSIC LTD.
553 Queen St. West
Toronto, tel. 363-1966

„VABA EESTLANE" on vabade eestlaste häälekandja

VABA EESTLANE

Ilmub 2 korda nädalas — teisipäeval ja neljapäeval

Neljapäeval, 9. juunil 1977 — Thursday, June 9, 1977

KIREV MAAILM

NEW YORK — Empire State Buildingu vaatlusterrassil, 86. korral laulatas baptisti õpetaja Frank Rafter ühe Pennsylvania noorpaari, kes selleks olid pilvelõhkuja valitsuselt hankinud eriloa. Õp. Rafter on varem laulatanud ühe paari Kennedy lennuväljal ja maandumisteel ja ühe paari Bear Mountain'i sillal.

KANSAS CITY, Mo. — Dr. Ramon Corrales, Kansas City nõuandva instituudi nõuandja ütles, et televisioon on surmanud ameerika abielupaaride suguelulised vahekorrad. Dr. R. Corrales on tuntud perekonnateraapia arst, psühholoogia eriteadlane ja psühhiaater. Liigne televisiooni vaatamine on vabanduseks, millega hoidutakse intiimsest vahekorrast abielupoolte vahel. Tuhanded abielupaarid mitmel pool Ühendriikides kogevad sellega seotud probleeme, mil lühikesed õhtutunnid, mil perekond koos on, kasutatakse pildikasti ees istumiseks, et sealt tõustes kohe voodis uinuda.

TALLINN — Eesti autoklubi (Auto-Motoühing Autom) poolt on soome külalistele antud informatsiooni, mille järgi autoklubil on 20.000 liiget. Eestis on praegu u. 200.000 sõiduloa omanikku, neid tuleb igal aastal juurde 15.000—20.000. Eestis on 75.000 autot ja 100.000 mootorratast. N. Liidus on Eesti autotiheduse poolest esimesel kohal — auto iga kuue perekonna kohta.

WASHINGTON — Legendaarse kadunud kuningas Salomoni kullakaevandus, millest piiblis kirjutatakse ja mida nimetatakse Ophiri kaevanduseks, näib olevat avastatud Saudi Araabias, teatas National Geographic Society. Praegu on selle koha nimetuseks Jabal Mawd adh Dhahab (Kuldhälli mägi).

YORK, Inglismaa — Üks jalgpallimängija, kes tegi tänaval alasti võimlemisharjutusi sai $40 dollariga karistada haavavate kommete ja rahurikkumise eest. Tunnistajad seletasid politseile, et mees oma tegevusega pidas liikluse kinni ja oli tähelepanu keskpunktiks.

CORPUS CHRISTI, Texas — Tuhanded haid ujusid ranna lähedale juuni esimestel päevadel, hirmutades ujujad veest. Õnneks avastati haide parved enneaegselt helikopteri poolt, mistõttu inimohvreid pole olnud. Tuhandete haide hulgas on eriliike, nende hulgas ka eriti ohtlikud haamerpealised. Keegi ei oska seletada nende rannalähedusse tuleku põhjust sellisel suurel arvul, aga arvatakse, et need tulid madalast veest toitu otsima.

VATICAN CITY — Rooma katoliku kiriku kõrgem kohus tühistas abielu kuna üks abielupooltest ignoreeris abielu looduslikku vajadust. Naine, kellele oli antud väga vali kasvatus kodus ja koolis, uskus, et laste saamiseks on küllalt kui magada mehega külgkülje kõrval. Keeldumine suuremaks intiimsuseks oli küllaldane põhjus abielu tühistamiseks.

NEW YORK — Pangaröövel läks Bronxis First Fed. Saving Bank osakonda, näitas kassiirile käsigranaati ja röövis pangast 3000 dollarit. Rahapakk alles veel kaenlas ta läks üle tee ühte teise panka ja nõudis käsigranaadi ähvardusel jälle raha. Ta arreteeriti politseinike poolt, kes jõudsid kohale, kui alarm anti röövimise kohta üle tee pangas.

HELSINGI — Soomes töötavad 25.000 naist öösiti, kuigi naiste öötöö keeld on olnud maksvusel juba 30 aastat, kuna selle seaduse täideviimist pole kunagi praktiseeritud. Öötööd lubab aga seaduse kõrvalsäte, mida on küll mitmel korral uuendatud, kuid siiski veel maksvusel. Praegu on koostamisel uued määrused.

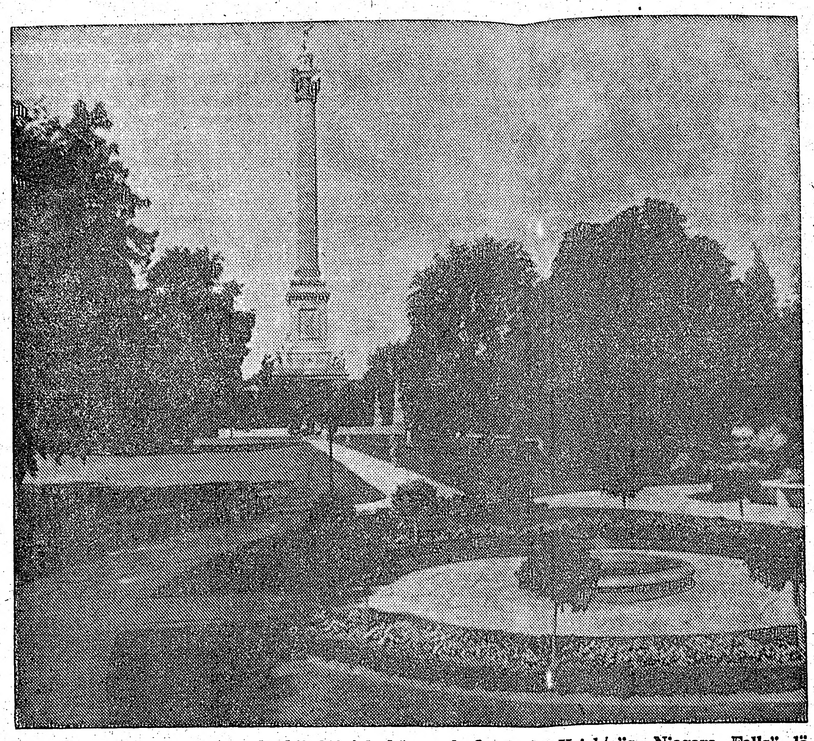

Brock'i mälestussammas, mis kerkib 210 jala kõrgusele Queenston Heights'is, Niagara Falls'i lähedal Ontarios, märgib seda kohta, kus Sir Isaac Brock võitles ja langes oktoobrikuus 1812. aastal. Brock sai surma momendil kui ta juhtis rünnakut ameerika üksuste vastu, kes olid vallutanud kõrgendikud. Queenston Heights Park on üks mitmest pargist Niagara parkide süsteemis, mis on ühendatud Niagara Parkway'ga. Sir Casimir Gzowski igaveseks mälestussambaks on ilus maantee, mis kulgeb piki Niagara jõge Fort Erie'st kuni Niagara-on-the-Lake'i.

Canadian Government Travel Bureau foto

Kui vene lennuk sunniti maanduma Rootsis

Reisija võttis paljaste kätega lennuki üle

STOKHOLM — „Vaba Eestlane" avaldas 31. mail ilmunud numbris teate, et üks Riiast välja lennanud vene lennuk on õhus hõivatud ning sunniti maanduma Rootsis Arlanda lennuväljal. Nüüd on selgunud lähemaid üksikasju lennuki hõivamisest, millised avaldame „Eesti Päevalehe" järele allpool.

Lennuki hõivajaks oli 37-aastane meesisik, kelle nime ei ole avaldatud. Vene lennuk startis Riiast 17 reisijaga ja nelja meeskonnaliikmega ning oli vaevalt õhku tõusnud kui üks meesreisijaist tegi meeskonnale selgeks, et tal on kaasas lõhkeaineid ning ta laseb lennuki õhku kui lendur ei vii teda Rootsi.

Lennuk laskus madalale, et vältida vene radarivõrku ning lendas Rootsi rannikule, kus ta avastati Rootsi radari poolt.

Lennukile saadeti vastu kaks Rootsi jahilennukit, mis eskorteerisid võõra lennuki Arlanda lennuväljale, kus see maandus.

Lennuk toimetati lennuvälja ühte kaugemasse nurka ja piirati ümber politseinike poolt. Hõivaja hüppas lennukist välja ja toimetati ülekuulamisele. Lennuk otsiti põhjalikult läbi kuid sealt ei leitud relvi ega lõhkeaineid. Reisijad ja meeskond jäid umbes tunniks ajaks lennukisse kuid toimetati siis Stokholmi ööbima.

Hõivatud lennukit ei lubatud kohe startida tagasi Riia suunas, kuna Rootsi võimud tahtsid masina äärmise hoolikusega läbi otsida. Alati võis ju esineda võimalus, et kuhugi lennukisse oli peidetud lõhkeaineid või pomme.

Arlanda lennuväljale saabusid kiires korras ka vene diplomaatilised esindajad Stokholmi suursaatkonnast. Nad nimetasid hõivajat „terroristiks ja gangsteriks". Suursaadik Jakovlev võttis kontakti välisministeeriumiga, nõudes hõivaja väljaandmist.

Talle mainis ministeeriumi poliitiline sheff, et pole olemas mingisuguseid konventsioone, mis kohustaksid Rootsit hõivajat välja andma.

Ta toonitas ka, et enne kui hõivaja kohta mingit otsust langetatakse, tuleb alustada ja lõpule viia politsei uurimine.

Poliitiline sheff lisas, juurde, et hõivajate suhtes järgib Rootsi nn. Haagi konventsiooni — kas antakse põgenik välja või siis karistatakse teda Rootsis. Võib juurde lisada, et maksimumkaristus Rootsis on neli aastat.

Pehmendavaks asjaoluks Arlandale saabunud hõivaja osas on muidugi see, et ühtki inimelu ei läinud kaduma. Muidu aga on taolised aktsioonid lennukitel taunitud nii läänes kui idas. On korduvalt tehtud ettepanekuid, et hõivajaid ei tohiks kaitsta ükski riik — tulgu nad siis mistahes diktatuurist.

Muidu aga tundusid hõivatud lennuki reisijad ja meeskond olevat rahulikud — võibolla kujunes neile plaanis mitte ettenähtud kõrvalpõige Stokholmi koguni üsna huvitavaks elamiseks . . .

Igal juhul tegi vene saatkonna personal juba algusest peale selgeks, et nad mingil tingimusel ei soovi, et rootsi press võtaks reisijatega ja lennuki meeskonnaga kontakti. Ööbimiskohas oli rohkesti saatkonna personali, kes toimisid valvuritena. (EPL).

VABA EESTLANE

TOIMETUS JA TALITUS

avatud esmaspäevast reedeni kella 9—4-ni.

Telefonid: toimetus 364-7521
talitus 364-7675

Toimetajad kodus väljaspool tööaega:
Karl Arro 766-2057
Hannes Oja 481-5316

Kuulutusi võetakse vastu:
nädala esimesse ajalehte kuni esmasp. homm. kella 11-ni ja nädala teise ajalehte kuni kolmap. homm. kella 11-ni.

KUULUTAMINE VABA EESTLASES
on tasuv ajalehe laialdase leviku tõttu.

Kuulutuste hinnad:

üks toll ühel veerul	$3.25
esiküljel	$3.75
tagaküljel	$3.50

KUULUTUSI VÕTAVAD VASTU:

1. **Vaba Eestlase talitus**
135 Tecumseth Street
Telefon 364-7675
Postiaadress: Box 70, Stn. C, Toronto 3, Ont.
Talitus väljaspool tööaega:
Helmi Liivandi 251-6495

2. **Mrs. Leida Marley**
149 Bishop Ave.
Willowdale, Ont.
Telefon: 223-0080

„Vaba Eestlases" ilmunud Tommy Tomsoni fotosid saab tellida talitusest või tel.: 423-4558 ja 461-6916.

82-aastane eestlanna maailmareisil

Adele Kohlap, kes on Uus-Meremaal National Federation of Business and Professional Women's Club of Christchurchi osakonna aktiivne liige, alustas aprilli lõpuosas pikemat matka, mille kestel ta tahab kohata sama organisatsiooni teiste maade juhtivate tegelastega. Esimese peatuse tegi ta Hongkongis, kus ta kord elas noorena koos abikaasaga. Sealt lendas ta edasi üle Bangkoki Saksamaale, Hamburgi, kus elab ta vanu tuttavaid. Järgneb matk sugulaste külastamiseks Stokholmi. Oma klubi ülesandel külastab ta veel teisi maid. Tagasireis koju läheb üle USA.

Adele Kohlap on 82 a. vana. Reisi kinkis emale sünnipäevaks ta Aucklandis fotoateljee omav poeg Georg Kohlap, kes produtseerib ka reklaamfilme TV jaoks.

Õnnetus laulupeo bussiga

STOKHOLM (EPL) — 20. mai hommikupoolikul juhtus Stokholmist Göteborgi sõitva bussiga, millega sõitis kirikukoor ja teiste hulgas viiuilkunstnik Alfred Pisuke, õnnetus, mis kergesti oleks võinud kujuneda katastroofiks.

Arboga ligidal märkasid reisijad, et bussis on tunda suitsu lõhna. Tuleohu eest hoiatas samal ajal ka vastav seadeldis bussi mootoris. Buss peatati kohe ja reisijad pääsesid ilma paanikata koos oma pakkidega bussist välja.

Tulekahju bussis kustutati, kuid teise bussi ootamise tõttu jõudis laulukoor Göteborgi neli tundi hiljem kui kavatsetud.

Eestlane esindas Uus-Meremaad energia konverentsil

Uus-Meremaa pealinnas Wellingtonis töötab kõrgema ametnikuna „Department on Energy Resources" Andre Milkop. Ta viibis möödunud aasta lõpul Pariisis, kus ta esindas Uus-Meremaad rahvusvahelisel energia säästmise konverentsil. Andre Milkop on kauaaegse väliseestlase, uus-meremaalase Walter Milkopi poeg. W. Milkop elab Aucklandis.

Riin Rivanool

Linnupesa

Kevadel teevad linnud pesi ja see pole mingi ime. Enamasti meisterdavad nad oma pesad nii kavalatesse kohtadesse, et leiab neid vaid see, kes vaadelda oskab. Aga vahest on ka teisiti.

Meie väikesed kallikesed olid maakodus külas. Igasuguse muu uurimistöö kõrval olid nad leidnud, et üks lind just parajasti lõpetab pesategemist akna äärele. Olid siis need uurijad kolme-peale teinud akna taha tellingud. Kive, kände ja laudu oli kokku tassitud, linnupesa saadi sel moel kätte ja toodi alla.

Aadam juhtus peale, tegi selgeks, et pesad peavad olema just seal, kuhu linnud nad ehitanud on ja ühesmeeles pandi see siis vana koha peale tagasi. Tellingud kanti laiali. Pikemat ülekuulamist ei tehtud, kõik kolm olid olnud tellingutel agarasti ametis, kuigi arvata võis, et asja algatajaks oli Mati. Tema on kange ronija ja teised kaks on ju tüdrukud.

Kui kallikesed linna tagasi olid läinud, leidsime küll, et see on ju lihtsalt pöörane paik pesategemiseks. Mitte ülemisel aknasimsil, nagu ennegi on juhtunud, vaid kohe alumisel aknalaual, nii et pesalistuja aknast lausa sisse pidi vahtima.

„Ega lind sellise segamise peale enam tagasi ei tule," lootsin vaikselt. Aga tuli. Munes pessa esmalt ühe sinikasrohelise muna ja järgmisel päeval veel teisegi.

„Mis nüüd saab?" hädaldasin Aadamale. „See on ju meie kollane tuba, sinna paneme alati oma kallimad külalised öömajale. Seal on kõige parem madrats, kuningannа-laiusega voodi ja nüüd tuleb uks kinni hoida, et keegi sinna ei läheks ega lindu ei segaks."

Aga Aadam on niisugune, et teda sellised probleemid suurt ei liiguta ja nõndamoodi tuli mul siis omal vastavad reeglid välja töötada.

Kollases toas on ööbimine võimalik ainult siis, kui on täiesti pime. Päikese loojakust päikese tõusuni ja see on suveöödel üsna lühike aeg.

Voodis krabistamine ei ole lubatud, norskamine ja ninanuuskamine on absoluutselt no—no ja kui on vaja köhida, aevastada või muid looduslikke hääli teha, tuleb astuda toast välja ja ukse taga sellised häirimised ära toimetada.

Kirjutusmasinal klõbistamine, harmoonika mängimine ja kõvasti naermine on keelatud mitte üksi linnutoas, vaid ka selle lähemas ümbruses.

Toauks on muidugi suletud, aga hinged on nõnda hästi õlitatud, et ust võib tasakesi praotada ja silm peal hoida, et linnumaadam ikka korralikult pesal istub.

Lühikesed söömaajad on muidugi lubatud. Sel ajal saab siis seestpoolt läbi akna pesa vaadatud, aga tehke mis tahate, rohkem kui kaks muna sinna siiski ei tekkinud! Küllap on intelligentne linnumamma ja mõtleb umbes nii:

„Raskèd ajad, pilli-ajastu, perekonna suurust peab pidurdama ja eks ole tegemist ja muret kahegagi küllalt!" Võib ka olla, et läks oma partneriga pahuksesse ja kus sa siis ikka rohkem saad. Igatahes on linnumammat näha olnud mõtliku ilmega aknaäärel pessa vahtivat, oma munade arvu kokkurehkendamas või muidu aru pidamas, abikaasast aga meie ei tea midagi.

Siis tulid äkitselt külmad ööd ja oma piiramatus tarkuses lülitasin linnutuppa ka kütte sisse. Aken on pooleldi lahti ja sääsevõrk laseb soojа ilusasti pesalistujale sulekasuka vahele. Aadam muidugi poriseb:

„Ega meie ei jõua öökülmade ajal tervet küla, metsa ja maid soojaks kütta ja kes need küttearved kinni maksab," aga see ei loe ja on vaid kui sääse pirin mu kurtidele kõrvadele. Erakordselt humaanne teguviis nõuab igakülgset õigustamist.

Linnumamma söögitunnil on võimalik külalised vaikselt tuppa voodiveerele istuma viia ja ta tagasitulekul võib siis lindu salamisi vaadelda. Aga sellega on oma komplikatsioonid.

„Istu ometi vaikselt, mis sa nagistad voodiga!" sosistan külalisele ja saan vastuseks:

„Mis ma sinna parata saan, kui su koiku kägiseb!"

Sa heldus, küll lähevad ikka külalised ülbeks! Kollase kattega ja kuningannalaiuses voodi, mis sellest, et vana ja vajunud, aga vaata kus öeldakse — kägisev koiku!

Muruniitmine linnupesapoolsel majaküljel jääb endastmõistetavalt tegemata Tore seegi, tööpuudust üldiselt ei ole ja linnupesa on külaldane vabandus.

Kui kauaks jääb siinne elu häireolukorda pole täpselt teada. Väljahaudumine kestab vist kolm nädalat, pojad kasvavad suureks ja saavad pesast välja ehk kuu ajaga ja siis jääb vaid loota, et linnumamma sama suve jooksul teist satsi poegi välja haudida ei kavatse.

Aga see ei tähenda, külla võib ikka tulla. Meil on veel ka roosa tuba (seal on roosa vooditekk ja kitsas voodi) ja selle akna taha ei ole senini veel ei mingi lind ega muu elukas pesa teinud.

Nalja

Talunaine apteegis:

„Kleepige rohtudele hästi suured sildid peale. Üks rohi on mu vanamehele, teine hobusele. Oleks kahju, kui hobune vedru välja viskab!"

*

„Kas tead uuemat teaduslikku uudist? Ameeriklased on ristsugutanud kure ja rähna."

„Milleks siis?"

„Nüüd kurg koputab uksele, kui ta tuleb beebit tooma."

*

Sünnitushaiglas õde vastsele emale: „Lapse üliõnnelik isa ootab juba ammugi väljas. Kas ta tohib nüüd sisse tulla?"

Ema: „Taeva pärast ei! Minu mees võib iga silmapilk tulla!"

*

Majaproua tõttab õhinal kööki ja ütleb teenijale:

„Mulle tuli keegi härra külla. Kui kuulete, et ma hüüan appi, siis võtke kohe mantel ja minge ära kinno."

*

„Isa, kuidas see oli võimalik, et jumal lõi maailma kuue päevaga?"

„Miks mitte! Sellal polnud viiepäevast töönädalat, eelarvekomisjone ega unioone."

*

Rikas onu kirjutab vennapojale:

„Armas vennapoeg. Sain sinu kirja ja saadan sulle kohe see 10 dollarit, mida sa küsisid. Muide, juhin tähelepanu, et kümme kirjutatakse ühe nulliga."